MUHİT

Sene: 4
Sayı: 47

Resimli Aylık Aile ve Mektep Mecmuası

Eylül
1932

Fiatı : Yalnız 20 kuruş.

Milletimin Büyük Zafer ve İstiklâl Bayramında

Türk Gelinine Temennilerim

AHMET CEVAT

Yarınki Türkün güzel annesine:

Ataların yadigâr bıraktığı kutlu topraklar üstünde yaşamak hakkını senden yetişecek yarınki Türke yeniden kazandırmak için medeniyetin ve tabiatın düşman ve bedhah devleri ve unsurlariyle boğuşmuş, kanını ve terini cömertçe akıtmış Mustafa Kemal neslinin kızısın.

Yarınki Türkü bu mubarek mirasa lâyık ve onu korumağa güçlü yetiştir.

Onlar için, senin oğulların ve senin kızların için, bir daha öyle düşman ve bedhah devlerle boğuşmak ihtiyacı karşısında kalmamalarını temenni ederim, fakat senin vazifen onların yüreğini kinsiz fakat babaları kadar her an fedakârlığa hazır bir yurt sevgisiyle beslemektir.

Onlar için, senin oğulların ve senin kızların için, kendi yurtlarında ve bütün cihanda, hakikî birlik ve kardeşlik, maddî ve manevî yükseliş amili olmalarını temenni ederim, ve senin vazifen onların ruhuna saadeti yükselmek ve yükseltmek için çalışmada bulmak mefkûresini telkin etmektir.

Senin için de, ey yarınki Türkün güzel annesi, senin için de, bu vazifeyi lâyıkıyle anlamanı ve yapabilmeni temenni ederim.

Küçük hikâye

ONU BEKLERKEN

HALİT ZİYA UŞŞAKİZADE

Bu küçük hikâyede
üstadın bütün san'at
ve his inceliklerini
bulacaksınız.

Onu Afrikanın kışsız, soğuksuz bir noktasından ayırmışlardı. Çat gölü havalisinden Borno kabailinden idi. Çölün daimî güneşlerle kavrulan kızgın kumları arasında, bir hurma fidanı kadar ince ve levent yetişen bu henuz onaltı yaşında kız, arzın daima sıcak bir sinesinden çıkan bu çocuk memleketinin kızgın ve taşkın güneşi kadar şiir ve aşk hararetile yanmış gibi idi. Ruhunda memleketinin o güneşinden bir parça ile yola çıktı.

Bütün sefer esnasında kendisini oradan oraya, uzun çöller arasından başlayarak, sonra hudutsuz, intihasız bir su çölünün üzerinde sallayarak o noktadan bu noktaya, gecelerin, gündüzlerin tevalisinden bıkıp usanmayan bir uzun yolculuğun her gün değişen manzaralarını aşa aşa götürdükleri zaman kendisini böyle memleketinden, çölünden, kendi semasının güneşinden, anasından, babasından, küçük erkek kardeşinden, devesinden, o iri siyah gözlerle kendisine öper gibi bakan sevgili devesinden, sonra — bunu bir başka helecan ile düşünürdü — ondan, beraber çölün vahalarında uzun uzun hasbıhaller, seyranlar yaptıkları kendisinden ancak iki yaş büyük olan muhibbinden ayırıp meçhul bir maksat için meçhul âlemlere sevkeden kaderin bir garip latifesi arasından geçiyor vehminde idi; ve her gece gözlerini kaparken kalbinde bir ümit: — Şimdi sen uyurken bu latife birden bitecek, böyle dönüp dolaştıktan sonra yine kendini orada, memleketinin bir hurması dibinde, onun dizinde uyanmış bulacaksın... derdi.

Fakat heyhat! latife bitmeyor, o hiç bir sabah onun dizlerinde, bir hurmanın gölgesinde uyanmayordu. Yeniden başka bir yabancılığa, başka bir âleme gözleri açılarak, mesafeleri tayin edemeyen fakat zamanın fasılalarını ölçüp bir uçurumun kenarında bulunmak korkusunu duyan kalbinde bir pençenin demir tırnakları daha ziyade kapanıyor, daha ziyade batıyordu.

O zaman ıztırabından kalbi kıvrana kıvrana mutadı olan bir vaziyetle, güvertenin bir kenarında, küçücük bir çuvalla bir hasır parçasından ibaret şiltesinin üzrine oturur, ve uzun uzun bu sudan çölün iltimalarla ışıldayan sathına dalar giderdi.. Bu, oturmak değil bir nevi büzülmekti. Yere oturduktan sonra dizlerini diker, ayaklarından birini basarak diğerini üstüne kor, kollariyle dizlerini kuşatarak sol elile sağ elinin bileğini tutardı, ve böyle derlenip toplanıp narin, nahif vücudu daha ziyade ufalarak bir küçük çocuk kadar hurdalaşırdı. Bu vaziyet kendisince o kadar müntehap idi ki vücudu yavaş yavaş yerleşmiş bir itiyat ile en ziyade böyle oturmaktan dinlenirdi, ve hiç bir tarafını kımıldatmadan, başını bile çevirmeden derin bir gaşyin uyuşukluğunda donup kalmışçasına, saatlerle kalır düşünürdü. Düşünmezdi de: zahifî bir hayat ile, güneşte, açık gözlerle fikirsiz, hissiz dinlenen bir timsah bayğınlığıyle dalgın durur, yalnız gözlerinin içinden gayriiradî bir seyr ile geçen memleketinin manazırını temaşa ederdi.

Ona ne bu seyahatin neticesine, ne böyle oradan oraya sürüklenmesinin esbabına dair izahat veren olmamıştı. Bir gün tek başına bir seyran esnasında onu kollarından tutmuşlardı, beraber geleceksin demişlerdi, almışlar götürmüşlerdi. Ne mukavemet mümkündü, ne bağırıp çağırmak... Mini mini ruhunda hiç bir şey yapabilecek bir kuvvet bulamamıştı. Hâlâ böyle düşünürken hatırına hiç bir mukavemet fikri, bir hareket emeli gelmeyordu. Kendisini her kuvveti faidesiz brakan bir yüksek hüküm ve iradenin tesiri altında zebun, yalnız itaate, inkiyada mecbur ve memur buluyordu. Bir ümidi, tek bir tesliyeti vardı: zannediyordu ki gene o el, kendisini bugün bu uzun mesafelerin arasında bu noktadan o noktaya sürükleyip götüren el, nihayet yorulacak ve onu tekrar çölüne atıverecekti.. Bir gün kendisini işte ne zamandan beri üzerinde bocaladıkları suyun bir kenarında büyük bir binada, altınlara, ipeklere boğulmuş bir binada buldu. Burada bütün yabancılardan mürekkep

bir kalabalık vardı. Onu bu kalabalıklar içinde bir kadına götürmüşler, ve: — Öp! demişlerdi.

Bu öptürdükleri etek onun için yeni mukadderatının mabudesi hükmünde idi, ve nasıl öpeceğinde, ona nasıl perestiş rasimesini ifa edeceğinde mütehayyir, yere kapanmış, dudaklarından beklenen teslim borcunu o eteğe vaz etmişti.

Burada her şeyin, herkesin yabancısıydi. Onun etrafında gülenler, koşanlar, yekdiğeriyle oynaşanlar, merdivenlerden aşağı yukarı inip çıkanlar vardı, ve bütün bu kadınların, kızların, çocukların arasında o gittikçe elem ve hicran ile burulup kısılan dudaklarla, rengine daha bir donukluk veren solgunluklarla, mecruh bir hayvan sürüklenişine benzeyen yürüyüşlerle, hele merdivenlerden inip çıkmak lâzım geldikçe bacaklarında titreyen bir zâf ile dolaşırdı. Evin içinde hareket ve hayat gürültüsü arasında onun sairfilmenam yürüyüşünde öyle marîzane bir mânanın hüzün kasideleri dökülürdü ki evvelâ ona sataşmakla, onu güldürüp kendilerine celp etmeğe çalışmakla başlayan ev halkı yavaş yavaş onun bu elîm hüznü etrafında bir şefkat ve merhamet dairesi çizerek uzak kalmağa başlamışlardı. Bu dairede yalnız bir şefkat ve merhamet hissi değil, biraz da onun hüzün ve melalinden uzak bulunmak arzusu vardı; öyle ki yavaş yavaş artık ona lakırdı söylememek, onun anlamayan gözlerine gülmemek bir âdet olmuştu.

Mutadı olan bir vaziyetle, göveıtenin bir kenarında...

İçlerinde ona sarahaten düşman olanlar, husumet göstermek için vesile bulanlar vardı. Bilhassa lisanlarını anlamak mümkün olmayan iki zenci kız daha vardı ki ona talihleri eş kardeş muamelesi yapmağa mukabil bilakis en büyük düşman olmuşlardı. Bunların biri Afno diğeri Bagırmi idi. Lisanlarını pek iyi anlamamakla beraber ruhlarını ne iyi anlayacaktı. Fakat onlar buna müsaade etmemişler, bu sonradan gelen için sönmez bir husumet göstermişlerdi. Sonra çocuklar vardı. Onun etrafını alırlar; ve el ele tutuşarak, ona dillerini çıkararak, ara sıra yaklaşıp ya ayaklarının ucile dokunmağa, ya ellerile ötesini berisini gıdıklamağa çalışarak, dönerlerdi. O zaman onda bir şey ihtilal eder, böyle etrafında anlaşılmaz şeylerle teganni ederek oynayan bu çocukların arasında maskara ittihaz edilmeğe isyan eden bir hisle biçare mecruh kalbi kabarırdı. Bir gün yene onu böyle bir halka ile ihata ettikleri zaman dayanamamış yürümüş nihayet çocuklardan ikisini bileklerinden tutarak ellerinin kilidini çözmüş, kendisi de gidip dıvara dayanarak beklemişti. Çocuklar onun bu gayrımemul müdafaasına evvelâ hayret etmişlerdi, çekilip uzaktan, hücum etmesi mümkün bir yırtıcı hayvana bakarcasına, bir müddet mütehayyir, durmuşlardı. Sonra içlerinden biri bütün evin içinde en yaramaz, en huysuz, ve ona karşı en insafsız olan, ağlayarak, koşarak gitmişti. Diğerleri büyük bir vak'aya hazırlanan gözlerle bakışarak, ve hep öyle onun karşısında sinerek duruyorlardı. Sonra hep o ağlayan, bağıran çocukla evin küçük mabudesi, bu altınlı dünyanın genç perisi, fakat etrafı yakıp kavuran zulûm perisi, gelmiş, ilerlemiş, onun bulanan gözlerle muntazır soluk sîmasına karşı gazebini püskürmüştü ve nihayet iki elinin iki müthiş tokatiyle yanaklarını şamarlamıştı.

O hep öyle duruyordu. Hattâ elini kaldırmadı, hattâ kıpırdanmadı, sallanmadı, sonra o çekilince, şimdi etrafında gülüp el ele tutuşarak oynamaya başlayan çocuklara karşı, hep dıvara dayalı, baka baka, yavaş yavaş ağladı, ve iri iri sıcak katreler şimdi gittikçe solup donuklaşan, süzülüp çukurlaşan yanaklarının üzerinden ağır ağır yuvarlanarak yere damlayordu.

Burada onun ruhuna enis olacak, kalbinin elem-

lerini dinleyip anlayabilecek kimse yoktu; işte ne kadar, ne kadar zaman oluyordu ki bir kelime söyliyecek, bir küçük feryadını dinletecek kimse bulamamıştı. Bu yaldızlı dünyanın içinde mahbus olmak, bu kalabalıkta yalnız, daima yalnız kalmak acılarının içinde sesini çıkarmıyarak katre katre sönen kuvvetinin melul inkırazı arasında gûya her saniye bir başka zerresini yıpratarak ölüyordu.

Oh, memleketine, çölüne, parıltısile gözleri o derece alışık olan kum deryalarına, anasına, babasına, küçük erkek kardeşine, sonra her şeyden ziyade ötekine, o bütün düşüncelerinin merkezi olan refika ne kadar muhtaç idi. Burada hiç, hiç bir şey yoktu ki memleketini, o kim bilir ne uzaklıkların içinde gömülen vatanını ihtar etsin. Hattâ rahat rahat düşünemiyordu bile. Yalnız kalmak, düşüncelerinin içine bütün ihtiyaciyle girip bir saat onların arasında serbest yaşamak bile gayrımümkündü. Daima etrafında kaynaşan bir halk vardı, yatağında bile, yanı başında, uyumakta gecikenlerin gürültüsünden, uyuyanların nefeslerinden muazzep oluyor, tefekkürlerine ilişiksiz, pürüzsüz bir mecra, onu memleketine, memleketinin hatıralarına kadar îsal edebilecek bir mecra çizemiyordu.

Bu gece, hayalinin içinde doğuveren bir güneşle memleketinin o parlak ve sıcak güneşiyle yatağında uyandı; sanki gözlerini dolduran bir ziya tufanı vardı, bütün vücudu sanki bu güneşin ateşleriyle yanıyordu. Etrafına baktı. Karanlıktı, ve bütün etrafından, odayı dolduran yataklardan kaba kaba nefesler yükseliyordu. Bunaldı, nefes alamadı... O zaman yavaşca yatağından sıyrıldı, kapıyı açtı, çıktı, muhakemesinin fevkinde bir iradete tebean hareket ediyordu. Odadan çıkınca bir aydınlık gördü ve birden dikkatini bir açıklık celbetti; buraya yürüdü.

Etrafına baktı, payansız semayı, lekesiz âfakı, donukça ziyalariyle ışıldayan yıldızları; ve bütün bu ihtişamın fevkinde ta yukarıda ayın parlak safhasını gördü. Bir adım atarak eşiği geçti, yalının geniş damında idi. O zaman geniş bir nefes alarak gûya mutantan semayı, bu yıldızların mahmur tebessümünü, afakın mavi kevserini içmek istedi; ve bilâihtiyar kollarını uzatarak yukarıda parlayan kamere, o memleketinin geceler tacına bütün mütehassir ruhunu veren bir vaziyetle tazarru ellerini kaldırdı. Gûya bir hamle ile, bütün ruhunun ihtiyacını, kalbinin iştiyakını tatmin etmek isteyen bir deraguşla memleketinden kendisine haber getiren bu semalar melikesini kucakladı.

İşte birinci defa olarak memleketinden, kendi semasından bir şeye mülaki oluyordu, İşte nihayet ruhuna bir harîm, fikrine bir enîs bulmuştu. Oraya, yere çömeldi, oturdu, dizlerini dikti, kollariyle dizlerini ihata etti; ve, o mutad olan vaziyetle toparlandı, büzüldü, başını kaldırarak aya baktı. Birinci defa olarak güldü, şimdi ayın donuk ziyasiyle dalgalanan zaif siması daha süzgün, daha soluk idi. Fakat o ziyanın altında vicdani bir inbisatın gülümsemeleri vardı. İşte ne kadar zamandan beri birinci defa olarak Çat gölünün bu küçük mahlûku kendisini bahtiyar buluyordu. Kendi semasının altında bulunmak hissiyle gûya memleketine yakınlaşmış idi; ve kamer müphem ifadesile ona tesliyetler vererek, vâtler dökerek ziyalarile küçük Afrika kızını okşayordu.

Öyle, karşı karşıya, bu iki sima, yukarıda o sarı iri ay, aşağıda bu solgun, süzgün çehre, yekdiğerine bakarak biri tesliyetlerini dökerek diğeri elemlerini yükselterek saatlerle hasbıhal ettiler. Artık bu geceden sonra âdet oldu; bir saat gelirdi ki, yatağının içinde uyanarak doğrulur, etrafına dikkat eder, yavaşca çıkar, oraya, o mev'idi-telakiye koşardı. Artık bahtiyar idi, fakat bu aşıkane mülâkatında hicranları, infialleri, sitemleri, iztırapları oluyordu. Geceler, uzun geceler oldu ki orada karanlıkta bekler, bekler ve görünmek istemeyen bu gurbet refikasından bir ufak tesliyet handesi alamıyarak, kalbinde derin bir hicranın zehirlerile yatağına avdet ederdi.

Böyle, bazan mes'ut bazan mahzun, Çat gölünün küçük kızı, her gün bir parça daha eriyerek, bir parça dada süzülüp solarak aylar geçirdi.

Bir gece yatağında üşüyerek uyandı, ne kadar zaman vardı ki oradan geceleri yatağa hep meyusane bir hüzün ile dönüyordu. Bu gece titreyerek doğruldu. Şimdi onu üşüten, titreten, bir türlü ısınmağa imkân bırakmayan bir şey vardı. Ve böyle omuzlarından, sırtından akan buzlu bir seyyale ile daha ziyade büzülüyordu. Titreyerek, büzülerek kalktı, çıktı, ve birden, kapıda ayın altın tufanını görerek, haz ve neşvesinden çıldırmış, koştu, oraya, mev'idi-mülâkata şitab ederek oturdu. Hep o vaziyette, dizlerini dikerek, kollarını bağlıyarak, başı yukarıda... Ve bu gece sert, bir rüzgâr,

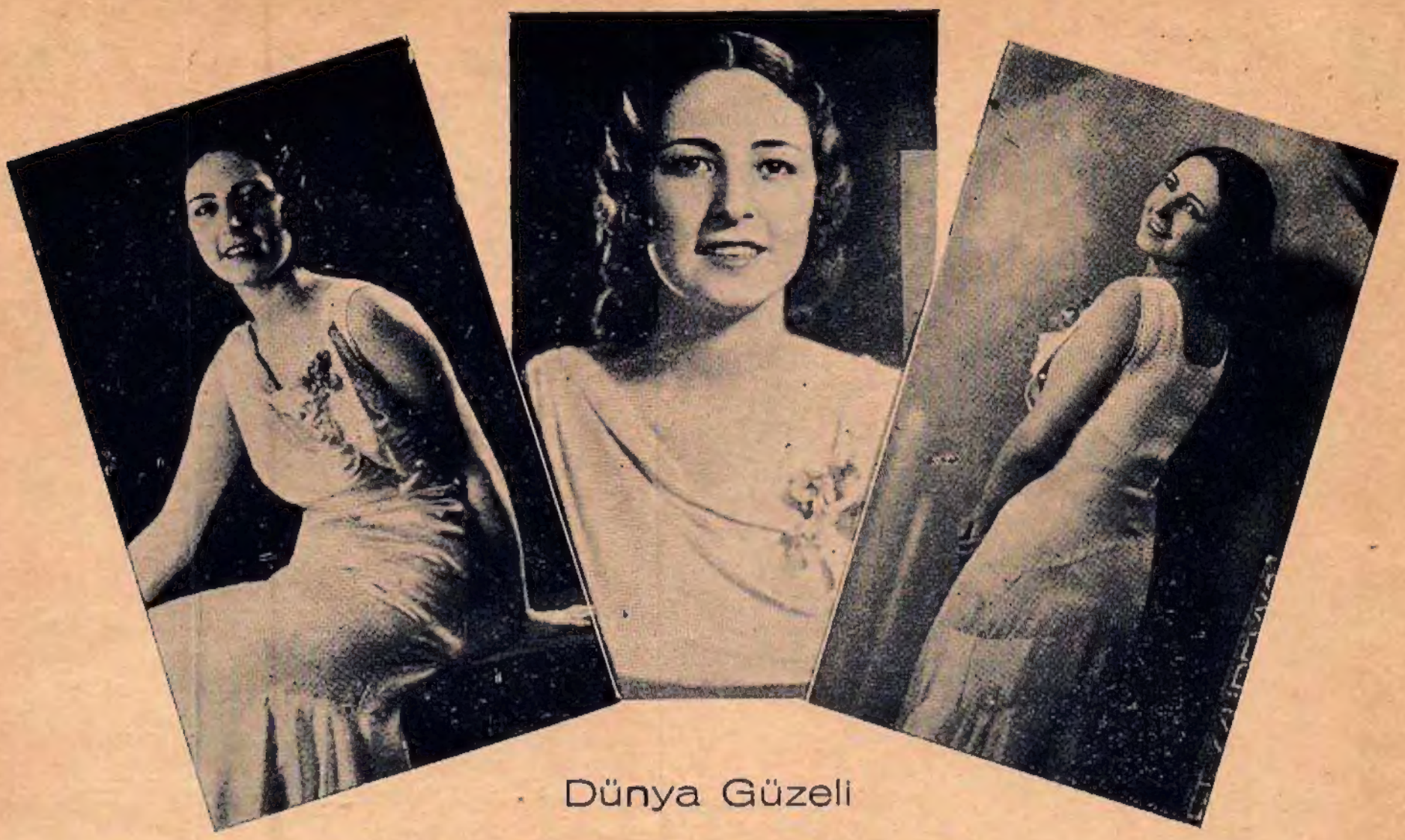

Dünya Güzeli

Keriman Ecenin üç zarif pozu. (Foto Süreyya)

küçük küçük beyaz bulutları kovalayarak ayın üzerine sevk ediyordu; gûya gözlerine görünmeyen bir el, cesim bir yelpaze ile afaktan beyaz bulultar toplaya toplaya, oraya, ayın etrafına yığıyordn. Bunları seyrediyordu, ve seyrederken onu daha ziyade titreten, üşüten, ince gömleğinin altında gûya vucudünü ısıran bir soğukla üşüyordü. Dikkat etmedi, dalgın, aya bakıyordu. O kendisine dargın gibi idi. Sîması bir infial manasıyla bulanıyor, sisleniyordu. Ve rüzgâr gittikçe daha keskin, daha sert, onu dakikadan dakikaya mütekâsif bulutlarla örtüyordu; şimdi bütün sema örtülüyor, siyah bir perde altında kapanıyordu; ve ay, paslanmış, küflenmiş bir renkle gûya geri geri çekilerek bulutların altında saklanıyordu.

O şimdi daha ziyade üşüyordu, titreyordu, ve zangır zangır titrerken çenesi çarpıyor, dişleri vuruyordu. Fakat hep o vaziyette, anlamayarak, bilmeyerek, sıcak memleketlerin yakan güneşlerinden başka birşey bilmeyen fikri bu garip hadiseyi keşfedemiyerek aya, o kalbinin sırlarına vakıf refikaya muntazır bekleyordu.. o zaman beyaz bulutları sevkeden el gûya kırıldı ve bulutlar dökülmeğe başladı; küçük, küçük lapa lapa, evvelâ yavaş yavaş, sonra seri ve mütelaşi, düştü, düştü.

O, bu dökülen, ve yüzüne gözüne sürünürken tırmalayor zannedilen bulut parçalarından, birinci defa olarak böyle sukutunu gördüğü bu beyaz bulut parçalarından ürkmeyerek, fakat titreyerek, çenesi, dişleri çarparak, bekledi. Ayı bekleyordu, gözleri yukarıda, donuk bir müphemiyetle hiss edilen dosta sakit tezarrular yollayarak duruyordu.

Ve beyaz bulut parçaları, artık kasırgalar yaparak, döne döne savrularak, iri iri, lapa lapa dökülüyor; yavaş yavaş bu güneş kızını örtüyordu. Ay gittikçe daha donuk, gittikçe daha az mahsus idi, gûya o da parça parça dökülüyor, oda bu gece maşukasının üstünü örtmek isteyordu.

*
* *

Sabahleyin onu evde bulamayınca kaçtığına hükmettiler. Sonra kar topu oynamak için çocuklar taraçaya çıkınca orada kardan yapılmış bir vucut, minimini bir vucut buldular.

Halit Ziya Uşşakîzade

EDEBİYAT MUSAHABESİ

ONLAR VE BİZ

CENAP ŞEHABETTİN

Büyük edibimiz diyor ki:

Yaşamak değişmektir, fakat her *Yeni* bir *Eski* den azmadır.

Edebiyat tarihi, yaşamış nazım ve nesir modalarının kabristanıdır.

Her devir için *Selim zevk* kendi zevki ve *Sakim zevk* kendisinden evel geçen devirlerin zevkidir.

San'at mabedinde her put bir gölgedir, ilk ziya temasiyle eriyecek bir gölge...

Bunu görmek için pek keskin nazarlı olmak lâzım değil: San'at âlemimizde bir anlaşma buhranı var. Ne yeniler bizi, ne biz yenileri tanımıyoruz. Sanki zekâlarımız biribirinden yüz çevirmiş.

Vakıa hayatta bulunan muhtelif nesiller arasında karşılıklı tanışmamazlık biraz kaidedir. Zira fıtreten çocuklar inanmağa ve uymağa mail oldukları halde gençler bilâkis seleflerinden ayrı düşünmek ve başka türlü yaşamak isterler. Kendisinden evvel gelen nesle karşı her gençlik için tenkit, takbih, isyan ve iftirak hemen hemen tabii bir harekettir. Eski ağızdan çıkan söz genç kulağa ancak inkâr ve istihkar ile karşılaşmak için girer. Babanın olgun ve durgun fikirleri kaynamak, köpürmek ve hayata ölçüsüz taşmak istidadında yaşayan oğul dımağına şüphe yok ki muvafık gelmez. Bahusus ki çok kerre gençlik her ne bahasına olursa olsun başkalaşmak gayesine merbuttur; değişmek, babasına benzememek ister; fakat kabul edeceği yenilikler hakkında takarrur etmiş fikirleri ekseriya yoktur. Onlara öyle gelir ki dımağın saadeti behemehal an'ane haricindedir ve kendilerinden evvel gelenlere uymazlarsa fütuhat yolunu tutmuş olacaklar. Tabiatın göz bağcılığı hiç bir gençliğe sezdirmez ki onun yeni tanıdığı da köhne an'anenin öteki yüzüdür!

Böyle birbirini takip eden nesiller arasındaki ihtilâf, "tekâmül„ dediğimiz kıymetli hareketin belli başlı âmillerinden biri olduğu için men'ine kalkışmak abestir. Fakat hadise bu günün genç edipleriyle bizim aramızdaki ayrı gayrılık nisbetini alınca herhalde tetebbua ve tahlile şayan bir mesele olur. Şüphe yok ki aramızda çok kesif bir yabancılık tabakası var.

Bu mubalâğayı cihan harbinin kötü yadigârlarından biri gibi telâkki edenlere, biraz düşününce, hak vermek isteyorum. Zira o haile Tarihin tanıdığı cenkler gibi yalnız demir ve ateş müsademesine munhasır kalmadı. Onun sevkiyle zekâlara ve mantıklara varıncaya kadar her kıymet biribirine saldırıyordu; kimya kimyayı zehirlemek için çalıştı; san'at san'atı inkâr ve şiir şiire küfür etti. Hareketini şaşıran arz güya geriye dönerek en uzak maziden üzerimize bir kuduz behimiyet salıvermişti... Bütün vicdanlarda itimat ülkesini şüphe zapt etti. Kırılmış ümit ve hülya yığınlarından bir dağ ile boğucu bir kan kokusu giden ve gelen nesiller arasında kesif bir göz perdesi oldu... Kâbus sıyrıldıktan sonra biz ve gençler aramızda devam ve tevarüs yerine bir loşluk ve bir boşluk bulduk; ve müphem ve müteredditbakıştık. Hayatta birbirini takip eden iki zümre belki hiç bir zaman bu kadar yabancılık duymamıştır. Bu bigânelik bilhassa matbuatta çok manasız ve mahalsiz burudet manzaraları gösterdi ve hâlâ ara sıra göstermekten hâli kalmıyor...

Halbuki aramızda ihtilâfı izah edebilecek bir sebep görmiyorum ve sanırım ki yoktur. Gençler elbette taze ve yeni yazacaklar; şüphe varmı ki bizim san'atimiz onların san'ati olamazdı? Fakat eskiye zulûm etmeksizin de insan yeni düşünür ve yeni yazabilir, sanıyorum... Evet, biz çürümekteyiz, siz kemale ereceksiniz; ve mazi ölüdür, gömülmezse kokar. Çok hakkınız var, lâkin düşününüz ki sizin için de selefleriniz den evvel doğmak mümkündü. Tesadüfün dizdiği sırada tefevvuk davası istihkaka istinat etmez.

Yaşımıza rağmen biz de, eminolunuz ki, korktuğunuz ham - ervahtan değiliz. San'atın yeniliğini ve tazeliğini koşarak istikbal ederiz. Bakınız, bir devir geldi, nazmımızın üstüne üfliyerek vezni uçurdu; sonra bir rüzgâr esti, nazmımızı kafiyesiz braktı. Bütün bu hadiseleri biz isyansız bir feragatle telâkki ettik; zira dediler ki: "Bunlar terakkidir!.., Nihayet terakki gemi azıya alarak: "Nazım, Efendiler, mevzuda, şekilde, ölçüde, ahenkte, hattâ sebkü-raptta nihayetsiz hürriyettir,, dediği gün bile belki mütehayyir olmuşuzdur, fakat hiç ölkeye benzer bir his yüreğimize uğramadı. Zira biliyorduk ki yaşayan san'at tekâmül edecekti ve yaşamak değişmektir... Maamafih şunu da bilmez değiliz ki her "yeni,, bir "eski,, den azmadır. Diğer cihetten her taze san'atin solmağa mahkûm olduğunu ve eskimiyecek yenilik bulunmadığını da tarihte birikmiş tecrübeler bize öğretmiş bulunuyor. Kimin şüphesi var ki her cemiyette, edebiyat tarihi, yaşamış nazım ve nesir modalarının kabristanıdır ve müstakbelin meşimesinde bu günkü san'at şekillerini de kökünden biçecek bid'atlar besleniyor. Ve bunlara mukabil ebediyyen geçti sandığımız modaların san'at âleminde apansız çevirme hareketleri de görülür ve çoktan beri unuttuğunuz bir şekil bir sabah bakarsınız ki ufkunuzu ihata etmiş. Zira bizim yeni ve eski yaftalariyle ayırdıklarımız arasında ancak sathî ve muğfil bir başkalık vardır. Hakikatte zevk tekemmül etmez; ancak modaların birisinden yorulunca diğerine iltifat etmesi bize tekâmül vehmi verir. Maamafih bir "Selîm zevk,, ve bir "Sakîm zevk,, tabiri vardır. Fakat bunları da tahlil adesesinden geçirince anlayoruz ki her devir için "selîm zevk,, kendi zevki ve "sakîm zevk,, kendisine takaddüm eden devirlerin zevkidir. Nâzım Hikmet korkarım ki meselâ Bakîyi çok yavan bulmasın. Zira o hiç bir şeyi eski şairin düşündüğü gibi düşünmüyor ve onun anladığı tarzda yazmıyor; iki san'atkâr arasında hemen hiç bir temas noktası kalmamış ve Baki için de Nâzım Hikmetin vezin ve kafiye dediğimiz iki kanadı omuzlarından silkerek yükselen nazmına hazin bir hayretle bakmak pek tabiîdir; zira en sevdiği fikrin siması genç şairin neşidelerinde o kadar başkalaşmıştır ki Bakiye eski aşinalık silinmiş gibi gelecek...

Bunlar böyle olmakla beraber emin olmalıyız ki bütün değişiklik san'atın dış yüzündedir. Hiç bir kudret onun nesçine dokunamuyor. İnanınız ki Allah gibi güzel de birdir ve eskilik yahut yenilik kabul etmez; ve sayısız şekillere giren ancak onun sathı ve maskesidir. Güneşin bulutlarda yarattığı yalancı manzaraları hatırlayalım. Şiire nisbetle bizim san'atlarımız ondan kuvvetli değildir.

Onun için san'ata, büyük san'atkâr, modanın getirdiği ömürsüz tahavvüllerin fevkinden bakar; zaman ve mekânın telkinlerine karşı vicdanını müstakil yaşatabilir; hiç bir hükmünü ömrü kısa ve sıhhati meşkûk nazariyeler üstüne kurmaz. Gözleri her fikir etrafında kösteksiz dolaşır ve her nısıf kutru istikametinde muhitini devretmedikçe: "Ufku gördüm!,, demek hakkını nefsinde hiss etmez. Herkesle beraber, ancak herkesin doğru düşündüğü tahakkuk ettikten sonra düşünür. Zira bilir ki halkın sesi her zaman hakkın sesi değildir. Arz ile güneşin merkeziyet alâkası münakaşa edilirken: "Hayır!,, diyen bütün dünyaya karşı hak bir tek "Galile,, nin müsbet davasında değilmi idi? Bir gün bir "Einştein,, hendesede en ürfî hakîkat tanıdığımız: "Muvazi hatlar biribirini kat' etmez!,, vecizesinin butlanını isbat etmedimi? Ve hattâ siyasî sahada "Musolini,, icraatının semerelerile gösteremedi mi ki zulmün bile faydalı olduğu tarih geçitleri yok değildir?... Bunları düşününce ilk üfürükle yıkılacak temelsiz reylere bağlanıp kalanlara acımamız lâzım gelmez mi? San'at belki dedikleri gibi bir mabettir, fakat orada hürriyetten başka "ilmi-hal,, tanımam. San'at bazan put yapar; fakat sanatkâr hiç bir zaman puta tapmaz. Zira bilir ki san'at mabedinde her put bir gölgedir; ilk ziya temasiyle eriyecek bir gölge...

San'at çok ulu bir ağaçtır; ve üzerinde ne biz, ne bugünkü ve yarınkiler, hattâ ne de en yüksek dahiler — Omirus, Dante, Şekspir, Mikel Anj yahut Göthe — hiç birimiz bir hakir yapraktan ziyade birşey değiliz; hepimiz güzellik güneşini massetmek isteyen fani yapraklar... ve unutmayalım ki hiç birimizi korumayacak zalim bir sonbahar vardır.

Onun için birbirimize ancak şefkatle bakmalıyız; başka hiç bir nazar zeki ve haklı değildir!

Cenap Şahabettin

Hikâye

ŞU KIZ

Yazan: Jacland Marmur

Tercüme eden: Senihia Sami

Joby Godon, rıhtımda, deniz kenarında, boş bir mataforaya dayanmış, hareketsiz duruyordu. Birinci Teşrin epeyce ilerlemiş, olduğundan gök yüzü, yaz sâfiyetini kaybetmişti. Gök kubbesini kaplayan bulutlarda sert, keskin, soğuk bir parıltı vardı. Karadan esen ve genç kızın eteklerini kamçılayan çılgın rüzgâr kışın yaklaştığını vahşi neşidesile müjdeleyor, boşta sallanan halatlar arasında ıslık çalıyordu. Arkadan Mavi Fener lokantasının açık kapısından bir gemi saati altıyı çaldı.

Joby bunların hepsinden habersizdi. Beyaz köpükleri yararak öne atılan sandalı bile yaklaşıncaya kadar görmedi. Yanaklarının kızıllığını ve berrak elâ gözlerinde beliren hasretli bakışı genç Danny Turnerden gizlemek için başını eydi. Sandaldaki adam, kıçta ayakta durmuş, sakin bariton sesile kızı selâmladı:

— Joby! Hey, Joby!

Kız, başını hemen kaldırdı, bir elile eteklerini, öbür elile de perişan kumral saçlarını zapt ederek mataforadan geriledi. Küçük kırmızı ağız açıldı, fakat bir söz söylemedi, çünkü birden bire gördü ki kirli istiridya sandalındaki kürekçi gülüyordu. Başındaki mavi yünlü bereden kurtulan bir kıvrım sarı saç, sağ şakağında neş'eyle uçarken mavi gözlerinin parıldayan nazarı kızın yüzüne doğru yükselmişti. İsmini tekrar çağırınca Joby, ruzgârda uçan saçlarını sallayarak dönüp gitmeye hazırlandı.

— Joby! Hey, Joby! Şu yomayı tutuver, olmaz mı, Joby?

Kız rıhtımın kenarından bir adım daha geriledi. Sonra vazgeçerek döndü, yüzüne doğru yükselen mütebessim çehreye baktı:

— Olur. At yomayı, Danny. Bunu söylerken takındığı huşunet devam edemedi. — Haydi, çabuk ol. Şimdi lokantaya gidiyorum. Akşam yemeği hazırlanacak!

Islak yoma ayağının önüne düştü. Mataforanın koç boynuzuna yarı sardı, bekledi. Balıkçı iki alt makarayı bağladı. Sonra iki genç birden sandalı sudan çıkardılar, kızın dirseğe kadar sıvanmış kavi kolları üzerinde adeleler gerildikçe ışıklar ve gölgeler oynayordu. Nihayet mataforalar alabura edildi, sandal da iskelenin kalasları üzerinde yavaşça sallandı, sonra durdu.

O zaman Joby döndü, gözleri parlayordu, üst dudağında üç damla ter vardı; ağzı merak veya heyecanından yarı açıktı. Danny yanına atladı, sandalın içinden bir kova istiridya çıkardı:

— Joby! dedi, sen günden güne güzelleşiyorsun!

Joby, lisanla ifade edilen bu takdirden hiç memnun olmamış gibi, nazik kontralto sesiyle fısıldadı:

— Haydi oradan, Danny!

Danny yavaşça sordu: — Beni bekleyormiydin, Joby?

Kız önüne baktı, inkâr makamında başını şiddetle sallarken saçları uçuyordu.

— Istiridya yatağına gittiğimi nasıl biliyordun, Joby?

Joby inkâr etmeyi beceremişti. Artık başını sallamadı, fakat yine önüne bakıyordu. Uzun boylu delikanlı onun ancak başının tepesini görebiliyordu: kumral saçlarını günün son ışığı tunç renginde parıltılarla aydınlatıyordu.

Kız iskelenin kalaslarına bakarak fısıldadı: — Baban bu gün öğleden sonra lokantada idı. Senin yarın *Tremoloya* binerek denize açılacağını Bodey'ye söylerken işittim.

Nazik sesi titreyordu. Sonra, meydan okur gibi, perişan saçlarını salladı ve birden bire başını kaldırdı:

— Allaha ısmarladık demeye gelecek miydin?

— Unuturum diye korktun mu?

Kız, dudakları titreyerek, hiç sesini çıkarmadan, tasdik makamında başını salladı, beyzî şekilli solgun ve berrak yüzünü genç adamın çatık çehresine doğru kaldırdı. Balıkçının yüzünde beliren sertlik tedricen söndü. Umber köylüleri hissiyatlarını izhara alışık olmadıkları için basit bir ifade ile sadakat ve muhabbetini teyid ederken kızın dudakları heyecanlı bir tahassürle ayrıldı.

Danny: — Ben unutmam, Joby kız, diye fısıldadı, ve boştaki kolunu kızın ince beline sardı.

— Danny, benim artık tahammülüm kalmadı. Baban, birbirimizi istediğimizi pek âlâ biliyor. Mümkün değil, razı olmıyacak: Umberli Turner ailesine gelin olarak...

— Sus, Joby!

Bu sözleri ihtirasla söylerken Danny Turnerin

Kız titrek dudaklarla mırıldandı : — « Unutacağım diye korktun muydu?»

gözlerinde âni bir vahşet belirdi. Kızın belini braktı. Nasırlı yumruğunu sıktı.

— Benim kendisile evleneceğim kadına babam karışamaz!

— Dann! Ah, Danny!

— Sen beni dinle Joby!

Bu çağrıştaki tahassür ve şefkati denizin yüksek sesi bile boğamadı. Ta uzakta Umber kayalığında beyaz köpüklü dişlerini göstererek uluyan dalgalar, güya korkunç kışın yaklaştığını ve ona kurban olacak gençleri biliyorlarmış gibi seslerini daha ziyade yükselttiler. Kolları bir birine sarılmış olan çiftin arkasından, Mavi Fener lokantasının kapısından derin bir *bass sesi* kızın ismini müsirrane çağırıyordu:

— Joby! Hey, Joby!

— Bodey beni çağırıyor, Danny. Gitmeliyim.

Üç adım koştu, sonra, soluyarak geri döndü. Danny, ancak, rüzgârın kamçıladığı perişan kumral saçlarla hâle gibi çevrilmiş olan yüzünü ve yalvaran bir nazarla kendisine bakan elâ gözleri gördü.

— Allah sana selâmet versin, Danny. Ben.. ben seni beklerim.

Danny hiç sesini çıkarmadı. Bir saniye sonra kız, nefsine daha ziyade güvenemediği için döndü, ortalığı kaplayan alaca karanlıkta tez adımlarla koştu.

Genç balıkçı bir müddet hareketsiz durdu, kulağında kızın sesi denizin sesine karışıyordu. Sonra istiridya kovasını iskeleden kaldırdı, Umber köyünün tahta döşeli kaba kaldırımlarından kulübesine doğru yürüdü...

Umberli Gordon ailesinin son mümessili olan Joby garip bir kızdı. Her yaz mevsiminde küçük balıkçı köyünün sükûnetini ihlâl eden tenezzüh kotralarından nefret etmeye hakkı olan bir kimse varsa o da Joby idi. On sene evvel oraya gelen bir kotra, yaz melteminde beyaz yelkenini açarak Joby'nin annesini kaçırmıştı. Joby o zaman ancak on yaşında olduğundan evvelce hiç bir şeyden haberi yoktu. Fakat köyün ak sakallıları:

— Bu zaten belliydi, diyorlardı. Çünkü Jobynin babası Gegg Gordon, henüz pek genç yaşında iken bir mektep muallimesile evlenmişti. Köye tamamiyle yabancı bir kızdı, hiç bir zaman bir balıkçı zevcesi olamazdı.

Biçare Gegg Gordon, kış fırtınalarına bakmaktan şaşı olmuş gözlerile, karısının daimî hoşnutsuzluğunu görüyorsa da, sâf ve mahzun kalbi buna bir mana veremiyordu. Nihayet bir gün, dudaklarında bir tebessüm, kalbinde sönmez bir acı olduğu halde gemisine bindi, güneşten yanmış lini sallayarak veda etti ve denize açıldı. O avdet etmeden evvel karısı bir delikanlının kotrasına bindi ve kaçtı.

Joby o günü pek iyi hatırlayordu. Küçük kotra, Umber körfezinin medhalini perdeliyen sislerin içine dalınca arkasından bakakaldı. Birden bire yüreğine bir korku geldi; ince, esmer bacaklariyle Danny'nin yanına koştu. O, var kuvvetiyle, beyaz ve parlak kumları kazarak deniz böcekleri çıkartmakla meşgul idi.

Kız, sahil boyunda koşmaktan nefesi tutulmuş olduğu halde haykırdı: - Danny! Danny! Annemi... annemi kaçırıyorlar!„

Danny, ciddî küçük başını kaldırarak mırıldandı: — Hezeyan!

Kızın gösterdiği heyecanı istihfaf ediyordu, fakat o, asabi bir hareketle koluna asılarak öbür eliyle engin denizi gösteriyordu: — Hayır! Hayır! Hezeyan değil! Bak: orada, *Nomad* kotrasında!

İki çocuk, sahil yokuşunda durdular. Güneşin parıltısına karşı küçük ellerini gözlerine siper ederek büyük bir ciddiyetle denize doğru bakıyorlardı.

Danny içini çekti, mes'eleyi şu suretle halletti: — Eh, öyleyse, Joby, gidelim, kurtaralım.

İkisi de, kemali-ciddiyetle, küçük bir sandalın bağlı olduğu iskeleye yürüdüler. Ağır direğin ve geniş yelkenin yükü altında korkunç surette salanan küçük sandalla denize açıldılar. Danny yekeyi bacaklarının arasına aldı. Kız, iskotayı kullanırken gözleri engin denizin göz kamaştırıcı uzaklıklarını araştırıyordu. Oğlan, güya bu gibi maceralar genç hayatında her gün olan şeyler imiş gibi kayıtsız bir tavur takınmaya bütün gayretini sarfediyordu.

O gece pek geç vakit avdet ettiler. Islanmışlardı, üşüyorlardı. Sandal yarıya kadar su ile dolmuştu. Islak yelken kuvvetli gece rüzgârında sallanıyordu. Joby kıç iskotalarına yerleşmiş, etekleri su içinde yüzüyordu. Başını Danny nin omuzuna dayamış, ağlayordu. Danny boş kalan kolunu himayekâr bir vaziyetle kıza sarmıştı. Rıhtımın sarsak merdiveninden çıkarlarken Danny kıza yardım etmeğe, hem de teselli vermeğe uğraşıyordu:

— Orada daha ziyade durmamızda bir faide yoktu, Joby, diye mırıldandı. Yanımızda yiyecek yok... Birden bire yeni bir şey hatırına geldi:

— Hem topumuz tüfeğimiz yok. Deniz korsanları ne olduğunu bilmez misin?

Bunun üzerine Joby yeniden hıçkırarak ağlamaya başladı. Danny mahzun bir tavr ile sözüne nihayet verdi:

— Sen bu gece bizim eve gel, Joby. Babam denizde. Ben seni muhafaza ederim.

Kız o gece muhafaza edildi fakat annesi bir

daha avdet etmedi. Ve taliin garip bir cilvesiyle babası da bir daha gelmedi.

Fakat Joby yaşadı. Ve büyüdükçe çok şeylere aklı erdi, ve Danny'ye karşı duyduğu mahabbet bir çocuğun şefkat ve himaye ihtiyacından daha derin, daha vahşî bir şey oldu.

Artık kimse kendisine Gordon ismini vermeyordu. Köyün aksakallıları bu ismi kendisine lâyık görmüyorlardı. Ondan "Şu Joby kız„ diye bahs ederlerdi, çünkü onun damarlarında ecnebi kanı vardı. Köyün balıkçılarından biriyle evlenmeye, annesi gibi oda lâyık görülmüyordu.

Danny, istiridya kovası kolunda, bahçenin tahta parmaklık kapusunu açtığı zaman sofra kurulmuştu. İhtiyar Jesiah Turner, geniş arkasını sofraya çevirerek eğilmiş, ocaktaki odunları karıştırıyordu.

— Merhaba, baba!

İhtiyar adam, başiyle selâm verdi. Yetmiş yaşının yükü altında dim dik durdu. Nasırlı eliyle, süt gibi beyaz sakalını düzeltti.

Başının tepesinde güneşten yanmış çıplak yeri çerçeveliyen, ve ensesinde kıvrılarak bir kütle teşkil eden küf kokulu ak saçlar caketinin yakası üstüne kadar sarkmıştı.

Bass sesiyle mırıldandı: — Ama geç kaldın, Danny. Annen sağ olsaydı buna tahammül edemezdi... Kahve cezvesini getir, Danny. Bu saattan sonra istiridyaları açmaya artık vaktimiz yok.

Danny sırıttı, kahveyi kâselere doldurduktan sonra yerine otnrdu. Önündeki lahana çorbasına saldırırken:

— Sen âlâ bir ahçı olmuşsun, baba, diye mırıldandı. Artık eve kadın getirmeme lüzum kalmadı.

İhtiyar homurdandı fakat bir şey söylemedi. Sükût içinde yemeklerine devam ettiler çünkü Umber köyünde yemek öyle bir merasimdir ki lakırdıyle ihlâl edilemez.

Ancak pipolarını yakarak ve karma karışık sofraya arkalarını çevirerek ateşin karşısına oturdukları zaman ihtiynr Jesiah söze başladı:

— Koca karılar gibi evde oturup beklemektense yarın seninle birlikte denize çıkmayı tercih ederim.

Ve mahzun bir tavr ile nasihat etti.

— Boğaza dikkat et, oğlum. Ben *Tremoloyu* oradan geçireli sıglık tam altı kolaç fark etmiş.

— Gelecek sefer sen de gel, baba. Ben eve gelin getireceğim.

Jesiah Turner'in yüzünde hiç bir heyecan eseri belli olmadı. Ancak, ihtiyar bir meşe ağacı gibi damarları ve ayakları kabarık elini dudaklarına kaldırırken yarı yolda durdu, parlak gözlerini ateşten çevirerek oğlunun kavi bünyesine baktı:

— Şu Joby kız mı, gelin dediğin?

Danny başiyle tasdik etti.

— O kız, Turner ailesine gelin olarak bu eve giremez.

Bu sözleri, karşılık kabul etmez bir kat'iyetle, söyledi. Sonra piposunu ağzının öbür tarafına geçirdi ve müşkilatla iskemlesinden kalktı. Aralarında birden bire hasıl olan gerginlik ancak meş'um sükûttan anlaşılıyordn. Odunlar çatırdayor, alevler serinliyen rüzgârın tesiriyle yükseliyordu. Tam bir dakika hiç biri bir şey söylemedi. Zahirî bir kaytsızlıkla pipolarını çekiyorlardı.

Nihayet Danny yavaşca fısıldadı:

— Baba, benim kendisiyle evleneceğim kadına sen karışamazsın. Muannidane tekrar etti: - Gelecek sefer benimle birlikte gel. Ben Joby Gordon ile evleneceğim...

İhtiyar, birden bire müdhiş bir sesle haykırdı:

— O, Gordonlardan değildir!

Sonra, kocaman elini kaldırdı, ocağın üstünde asılı durmaktan islenmiş olan renkli bir resme işaret etti:

— Umberli Turnerler engin denizlerde gemicilik etmişlerdir. Atalarımız bizim gibi sahil balıkçıları değildiler. Şu senin büyük baban, kaptan Ezekiah yok mu? Tam dokuz yüz tonluk bir geminin reisi idi. Ben sağ oldukça şu Joby kız Turner ailesine gelin olarak giremez!

İhtiyar Jesiah kanaatini şiddet ve ihtirasla izah etti. Danny'nin rengi uçtu. Çünkü babaya karşı itaatsızlık Umberliler için hâlâ az çok korkunç bir şeydir.

Gözünün önündeki sarı kıvrımı eliyle itti, dudakları hazin ve mütahassir bir tebessüm ile büküldü ve fısıldadı:

— Baba, biz biribirimizi dehşetli istiyoruz.

Hiç bir zaman hissiyatını bu derece izhar etmemişti:

— Hem sen yanılıyorsun, baba. O, Gordon'ların kızıdır!

İhtiyar, derinden gelen bir sesle mırıldandı:

— O, Gordonlardan değildir!

Meydan okur gibi, sükût içinde birbirine baktılar.

Danny'nin kalbini garip ve müz'iç hisler parçalıyordu.

Bir çok karışık itirazlar dilinin ucuna geldi. Fakat meramını ifade etmek için münasip kelimeleri bir türlü bulamıyordu.

(Bitmedi)

Karımın On Kusuru

Yazan: Yüzüne karşı söylemiye cesaret edemiyen

Mesut Bir Koca

Müsaadenizle size ismimi söylemeyeceğim. Ne yalan söyleyeyim: Ağrısız başıma iş açmağa hiç niyetim yok.

Ağrısız başım dedim; çünkü, şeytan kulağına kurşun, mes'ut bir adamım! Evet, evli olduğum halde mes'udum... Zevcem için dünyanın en mükemmel kadını demekte bir an bile tereddüt etmem.

Bir milyarderin menkul ve gayrımenkul bütün serveti benim olacağını bilsem bekârlık günlerime dönmek istemem. Bekârlık sultanlıktır derler. Ben karımın kalbimde kurduğu saltanatı ona bin kere tercih ederim.

Siz diyeceksiniz ki: "Hayatta serbest yaşamak kadar iyi şey varmıdır? Ne karışanın var, ne görüşenin! Dünyada bundan rahat şey olurmu?„ Bu felsefeniz benim bir kulağımdan girer, öbür kulağımdan çıkar. Bütün bu saydığınız faziletler mes'ut bir yuvaya, sizin için dünyade güvenilecek bir insan demek olan şefkatli bir zevceye malik olmak saadeti yanında hiç kalır. Aradan geçen her sene, tatlı bir hayat iştirakine saik olan izdivacın hayattan alabilecek en kıymetli nasip olduğuna beni biraz daha inandırıyor.

Evlilik hakkındaki noktai-nazarımı kâfi derecede izah ettim zannederim. Şimdi size hayatta karımın yapmasını istediğim bazı şeyler olduğunu söylersem bana hayret etmeyin. Ayıp değil ya, bazı şeyler var ki karımın yapmasını isteyorum. Bunlardan bir kısmı pek mühim, bir kısmı da çocukça şeyler.

Evli okuyucularım, sırası gelmişken size evlilik hayatında yapmış olduğum bir tecrübeden bahsedeyim. Buna adeta bir keşif diyeceğim: Kadınlar kocalarına: "Şunu yap! bunu yapma!„ demekte kendilerini tamamile serbest sayar. Fakat kocalarına gelince, onlar öylemi ya? Ne gezer... Lâf aramızda içimizde hangimizin haddine düşmüş ki karımıza: "Hanım sen şunu yap! Bunu yapma! „ demeğe dili varsın. Sizi bilmem ama, ben kendi hesabıma böyle bir kahramanlık yapamıyorum!

Onun için şayet *MUHİT* imzasız olarak gönderdiğim bu hasbıhali sahifelerine kabul ederse, bir akşam karımla evde oturup *MUHİT*'i birlikte karıştırırken:

— Ayol bak, adamın biri karısının kusurlarını sayıyor. Gel şunu beraber okuyalım!

Diyeceğim ve bu suretle baklayı ağzımdan çıkarmış olacağım!

Nasıl bu plan?...

Bir: Karım şu hesaplarını biraz daha sıkı tutsa iyi olacak. Hamdolsun kazancım yolunda, rahatça geçindikten sonra elimizde biraz. da para kalıyor.Her üç ayda bir hayat sigortasına hatırı sayılır bir taksit veriyoruz. Her ikimizin cep harçlıklarımız her istediğimizi yapmağa kâfi.

Buna rağmen karım her ayın hesabını kaparken mutlaka ertesi ayın bütcesine tecavuz ediyor. Kaç defa oturup kendisine saatlerce yorganına göre ayak uzatmanın faydasından, rahatlığından bahsettim. Fakat bütün bu nasihatlerime rağmen karımda çalı kuşu haleti-ruhiyesi daima galip geliyor. Bir de bakıyorsunuz ki bir gün sokağa çıkıp bir çok cicili bicili şeyler almış ve haberi olmadan hesabı epeyce taşırmış!

Şu mes'eleyi karımla açıkca konuşabilsek ve her ay kaç para sarfedebileceğimizi, kaç para arttırabileceğimizi kavgasız gürültüsüz tayin edebilsek dünyada bizden daha mes'ut karı koca olmıyacak!

İki: Bu pek klasik bir şikâyet olacak ama... karımın vaktinde hareket etmesini istiyorum. O da inadına hiç bir işi *vaktinde* görmeyor. Meselâ filan yere saat altı buçukta davetliyiz. Davetli olduğumuz yerde nezaketen saat attı buçukta, hattâ altı buçuktan da bir kaç dakika evvel bulunmak mecburiyetindeyiz. Ben vaktinde hazırlanıp kapıya iniyorum. Artık işin yoksa otomobilde bekle dur! Belki sizin aklınıza sık sık korna çalmak gelir amma, korna değil, davul çalsanız karıma vız gelir.

Evet, ben kendi hesabıma her işimi vakit ve zamanile görmekten hoşlanırım. Bir çok erkekler işlerine geç kalmaktansa bir kaç dakika evvel davranmağı tercih ederler. Bu bahs hakkında kendi kendime bir çok felsefeler yürüttükten sonra şu neticeye vardım; Saate karşı aldıkları bu vaziyet kadınla erkek arasındaki en esaslı ruhî farkı teşkil ediyor!

Üç: Kıyafet meselesi... biliyorum bu söz üzerine: "Vay sen karının kıyafetine nasıl karışırsın!„ diye beni aforoz etmeğe kalkacak... Fakat ziyanı yok! Ben burada bütün içimdekileri dökmeğe karar verdim. Bazı kıyafetler var ki karımı latif gösteriyor. Evet... nasıl söyliyeyim?... "Stylé„ değil de latif... İşte ben esasen haylı güzel olan karımı daima böyle kıyafetlerde görmek istiyorum. Amma kıyafeti modanın en son ve hurda teferruatına uygun olmıyacakmış... O da bana vız gelir doğrusu... Zaten ben kendisine söyledim: İmpratoriçe Eugénie ye izafe ettikleri o mahut şapkalardan birini başına giydiği gün ben de sakal bırakacağım!...

Dört: Lûtfen bana söylermisiniz: kadınlar niçin diş macunu tulumunu ucundan sıkacaklarına ortasından sıkarlar?

Beş: İnime tecavuz edilmesini hiç istemem. "İnin neresi?„ diyeceksiniz. İnim yazı odamdır. Mesleğim hocalık ve muharrirliktir. Her iki işi de yapabilmek için bir çok kitaplar, mecmualar, bültenler karıştırmağa, daha doğrusu bunları ortaya yayıp her birinden bir şey toplamağa mecburum. Ne yapayım? Bu işler başka türlü yapılmıyor... Bunların yeri değiştimi, bizim işler alt üst olur!

Kitaplarını kâğıtlarımı oldukları gibi - yani benim noktai-nazarıma göre yerli yerinde - bırakıp sokağa çıkarım. Akşam geldiğim zaman gördüğüm manzara behemehal şu olur: Ortada ne kitap var, ne kâğıt... Karım bütün bunları kütüphaneye, yazıhanenin gözlerine, hasılı her birini bir deliğe tıkmış, görünürde hiç bir şey bırakmamıştır. Haydi gel de ayıkla pirincin taşını!...

İnşallah şöyle istediğim gibi bahçeli bir evim olursa bahçesinde bir oda yaptıracağım. Bu odada mefruşat namına geniş bir masa, bir kitap rafı, bir de koltuktan başka bir şey bulunamıyacak. Pencerelere demir parmaklıklar koyduracağım: Sağlam bir kapı, sağlam bir kilit. Bu kilidin yegâne anahtarıda bende bulunacak. Karım burasını senede bir defa, yahut ta top yekûn yalnız bir defa temizleyecek... Başka türlü selâmet bulamıyacağım!

(Devamı 47 ci sahifede)

YENİ BİR MANZUM MİLLÎ PİYES

METE

ŞAİRİ: YAŞAR NABİ

Genç şairin bu ilk büyük eseri gayet kuvvetlidir. Oradan aşağıya naklettiğimiz parçalar hem eserin meziyeti hem de vak'anın cereyan ettiği cemiyet hakkında sarih bir fikir verir

Eserin mizanseni İstanbul Halk Evi Temsil Şubesi tarafından hazırlanmaktadır.

İKİNCİ TABLO

(Dekor kızgın güneş altında bir boz kır manzarası. Kenarda bir iki çadır görünür. Üç asker konuşurlar.)

Birinci asker

Ne günlerdi o günler.. Hey Tanrım, ne günlerdi!
Çelik nallar altında toprak nasıl inlerdi!
Bir kasırga gibiydik; her adımda çoğalan
Coşkun bir sel gibiydik. Yanık sesli bir ozan
Savaş türküleriyle coşturdu kalbimizi,
Ve ilâhî bir emir ileri sürdü bizi.
Bu, Günle Ayın oğlu Mete Hanın sesiydi,
Bu, Günle Ayın sanki lisana gelmesiydi.
Gözlerimiz anlattı hakana aşkımızı,
İçerek avcumuzdan o mukaddes kımızı
Andettik: her damarda durdukça son damla kan
Merdolan gelecektir, ateş yağsa, ardından..
Onu syeriçin asker geçerken birbirine,
O zaman döndü Mete içimizden birine,
«Atını gözlerimin önünde öldür!» dedi.
Bütün ordu o anda endişeyle titredi.
Atını kurban etmek, düşün, kolaymı dile?
Atı ki mukaddestir onun canından bile.
Lâkin onun emrini kabilmiydi yapmamak?
Nefer aynı lâhzada toprağa atlayarak
Bir kılıç darbesiyle yere serdi atını.
Emretse bütün ordu verirdi hayatını.
Bize döndü o zaman Mete Hanın gözleri,
Kalbimize döküldü îman dolu sözleri,
Akarak kalbimizin böyle içine kadar,
Dedi: "Gitmek kabildir sizinle Çin"e kadar.»
Beşyüz atlıydık önce.. Bu beşyüz atlıdan biriydim.
Ben de savaşmak için tunçtan miğferi giydim.

İkinci asker

Ne bahtiyar adamsın!

Üçüncü asker

Ne kadar taliin var!
Sana haset edecek en ünlü kahramanlar.

Birinci asker

Gün oldu at üstünde ne uyuduk ne yedik,
Rüzgârla yarış ettik, gece gündüz demedik.
Ne kadar doluymuş ki kalplerimiz îmanla,
Bir ölke fethe gitsin beşyüz bahadır, anla!
Bu Türkün îmanıdır, yalnız Türkün işidir,
Ve başta Mete gibi bir hanın gidişidir.
Çeliği o mum gibi yoğururdu elinde,
Bir oyuncak gibiydi koca ordu elinde.
Bir avuç kahramandan bu koca ordu çıktı,
Artık ölkemiz bizim önümüzde açıktı.
Tek bir Türk kalmamıştı yanında eski hanın,
Bir moğol ordusuydu muhafızı vatanın..

İkinci asker

Ötesi malûm artık, biz de ordaydık çünkü;
Biz de toprağa düşen başları saydık çünkü.
Bu, îmanla paranın boğuşması ne hoştu,
Ne yapsalar galiptik, onlar ne yapsa boştu.
Bu coşkun sel önünde karşı duramazdılar.
Kendi mezarlarını kendileri kazdılar.
Duyuyorum aynı haz, aynı heyecanları,
Hayalimde yaşarken şimdi de o anları.

Birinci asker

Almak kolay değildir bir milletin ahını,
Hakan kendi kaniyle yıkadı günahını.

İkinci asker

Bu ölüme ne kadar üzüldü yeni hakan.
Babasının üstünde dehşet verdi ona kan.
Emretmişti: «Hakana kimse dokunmayacak!»

Üçüncü asker

Yerine gelecekti emri şüphesiz, ancak
Bir nefer kılığına girmeseydi korkudan
Tanılmasın diyerek... Hey gidi koca hakan!

İkinci asker

Ne çabuk geçti aylar.. o heyecan günleri
Artık dönmeyecekmi bundan sonra hiç geri.
Aylardır bekliyoruz gene coşkun bir zafer,
Neden îlân etmiyor hakan acaba sefer?

Üçüncü asker

Bambaşka işleri var Mete hanın şimdi de,
Bakın nasıl memleket düzeliyor git gide.
Savaş, yalnız savaşla her iş bitermi sanki?
Böyle, cenkle kavgayla geçen eski zamanki
Uyuşuk senelerin yıkamak kirlerini...
Hakan buraya vermiştir bu fikirlerini.

Unutulmuş yasalar yeniden yazılıyor;
Mermer abidelere zaferler kazılıyor.
Bu, bütün san'atların filizlenme çağıdır,
Bu, İnkılâp denilen derenin kaynağıdır.

Daha gürdür ozanın dünkünden şimdi sesi,
Saadeti söyleyor şimdi kobuz bestesi.
Yurdun bu uyanışı yeni bahara eştir,
Çünkü Mete baharı getiren bir güneştir.

PERDE

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Sahne muzlim, mağaramsı bir yeri gösterir. Ortada kaynayan bir kazanın altında ateş yanar. Ve çok ihtiyar bir sihirbaz ateşin önünde oturmuştur. Beyhan Ece karşısında ayakta durur. Kapıda iki muhafız bekler.)

Sihirbaz

Ey ulu Gök Tanrısı, ey Kutlular kutlusu,
Ey bugün varlıkların en büyük, en mutlusu.
Esirgeme, şanından değildir esirgemek,
Gözleri kapayan şu perdeyi çekerek
Bize aşikâr eyle gelecek zamanları,
Kederli saatları, sevinç dolu anları.

Aksiseda

Bize aşikâr eyle gelecek zamanları,
Kederli saatları, sevinç dolu anları.

Sihirbaz

Baş ucumda yanıyor dokuz mumlu şamdanım,
Dokuz başlı bir yılan gibi kaynayor kanım.
Mademki biliyoruz mazisini, halini,
Tanrım, göster ırkımın bize istikbalini,
Zulmeti silmek için nurdan güneşini yak,
Tarihi önümde aç, usulca, yaprak yaprak.

Aksiseda

Zulmeti silmek için nurdan güneşini yak,
Tarihi önümde aç, usulca, yaprak yaprak.

Beyhan

Fazla heyecanlısın sanırım şimdi biraz,
Nedir seyrettiklerin, anlat bana, sihirbaz;

Sihirbaz

Ordular görüyorum, sonu gelmez ordular,
Kara toprak üstünde akıyor sanki sular.
Andırıyor göklerde muhteşem bir bulutu
Türklerin en kudretli, en büyük Tanrı kutu.

Koşuyor Mete hakan, bak, zaferden zafere
Türklerin gök bayrağı yükseliyor göklere,
Önünde boyun eydi bütün milletler bakın.
Ordular Çin seddini aşıyor akın akın.

İşte hükümdarları hakana yalvarıyor,
Çinin parlak güneşi bir müddet kararıyor.
Metenin asırlara taşıyor büyük adı,
Akınlar şimdi yeryer Hinde kadar uzadı.

Bir yenilik buluyor vatanda her yeni ay,
Her sene sonbaharda toplanıyor kurultay.
Çok şanlı bir tarihin doğmasiyçin yeniden
Fikrini anlatıyor toplantıya her giden.

Avrupa bir köledir elinde şimdi Türkün,
Koca Roma titreyor akın başladığı gün.
Başlayor sonra büyük, muazzam bir istilâ:
Arza dehşet salıyor, koca han, Atila..
Akınlardan doğuyor yeni medeniyetler,
Kalmayor Türk adını dünyada duymayan yer.
Yeni bir yurt doğuyor yurdun her parçasından,
Hepsinde aynı gurur ve hep aynı heyecan.

Ellerinde hedefi şaşmayan okun yayı,
Cengizler ve Timürler titretiyor Asyayı.
O kadar kan vermiş ki damarından bu millet
Kızıla boyanıyor gök bayrağı nihayet.

Her savlete çekilmiş sanki yalçın bir duvar
Zaferlerle oynayan Yıldırımlar, Yavuzlar.
Fakat neden ırkımın sönüyor birden hızı,
Neden kararmaktadır gökte yanan yıldızı?
Sultanların içinden çıkmayor bir kumandan;
Boşa akan su gibi beyhude akıyor kan.
Hezimetle bitiyor artık bütün savaşlar,
Utancından daima yere bakıyor başlar.

Hangi kalbi sızlatmaz yurdun bu feci hali;
Hattâ tehlikededir bir müddet istiklali.

Türk Eline çöküyor karanlık bir sis gibi,
Bu kimsesiz vatanın belli değil sahibi.

Karanlık dağılmayor böyle uzun bir müddet,
Parça parça düşmana satılıyor memleket.

Düşman çizmelerile vatan çiğnendiği an
Gene Türkün başına geçiyor bir Kumandan:

Milletin kudretini ilk önce duyan odur,

Tek başına dünyaya meydan okuyan O dur.
Şahsında seyredince Türkün azametini
Muhabbete dönüyor bütün dünyanın kini.
Benziyor zincirlere vurulmayan denize,

O dur Şarkın kaç asır beklediği mucize.

Bu kumanda altında memleket uyanıyor,
Ufuklar baştan başa ışıklarla yanıyor.

Yanıyor pırıl pırıl şimdi bütün arazi,
Doğuyor güneş gibi yurdun üstünde GAZİ.

PERDE

ISPANYOL TABLOLARI

Aren'e doğru; Henri Zo'nun tablosu. — Ellerinde yelpaze ve saçlarında çiçek Senyoralar, âteşin ispanyol kadınları akın akın arene gidiyorlar.

Köyde buğa dövüşü; G. Colin'in tablosu. — Bu ufak ispanyol köylerinde bile buğa dövüşleri tertip olunur. Yol ağızları çitlerle kapatılan köy meydanı bir aren haline getirilir ve köy delikanlıları, amatör torerolar millî spora başlarlar.

Küçük hikâye

Bir Romancının Romanı

YAŞAR NABİ

— "*Lâkin, Allahım, nasıl ben bu kadar aptal, bu kadar körmüşüm? Her şey artık bir başkasına aitti; benim için hiç bir ümit yoktu. Bu nevazişler, bu itinalar, bu sevgi... evet, bana karşı sevgisi, bu bile bir başkasıyla yakın bir mülâkatın sevincinden başka bir şey değildi, ve aynı zamanda saadetini benim üzerimde tecrübe etmek arzusiydi... ve beklediği gelmeden saat çaldığı zaman nasıl rengi soldu, ve nasıl şevki kırıldı: bütün tavurları, bütün sözleri azabını gösteriyordu, bununla beraber bana karşı dikkatini arttırıyordu, sanki benden kendisini usulca aldatmamı, hakikatin yanlış olduğuna onu ikna etmemi isteyordu; nihayet, tam aşkımı anladığım, zavallı aşkıma acıdığını tahayyül ettiğim anda sabrı tükendi. Bedbaht zamanlarımızda hep böyle olmazmı? Başkalarının azabını daha derinden his etmezmiyiz?...*"

Genç romancı, bir lahze nefes almak için, Dostoyeviskiden yeni tercüme ettiği " Beyaz Geceler " in müsveddelerinden başını kaldırdığı zaman, karşısında geniş şezlonga uzanarak kendisini dinleyen karısının kapalı gözlerile karşılaştı.

Sesinde gayrıihtiyari bir serezniş, fakat büyük bir sevginin yumuşattığı âdeta hissedilmez bir sereznişle sordu:

— Uyuyormusun, cici?

Terden vücuduna yapışmış ince markizet robunun hatlarını bütün kusursuzluğiyle şezlodga çizdiği genç kadın belki henüz uyumayordu, fakat uyanık ta değildi. Kocasının çok ahenkdar sesiyle ve güzel bir telaffuzla okuduğu şeylerden kulağında tatlı bir musikiden başka bir şey kalmamıştı. Uyuduktan sonra bile ihtiyar ninenin söylediği masalı ninni yerine dinleyen bir çocuk gibiydi. Billur bir satıh üzerinde ince bir damla kehribara benziyen gözlerini usulca açtı:

— Dinliyorum, yavrucuğum.

— Son cümlemi tekrarla bakayım..

— Of, sen de, ne muzipsin.

— Darılma, Selmin. Uykun varsa okumayayım.

— Hayır, oku..

— Fakat dinlemiyorsun.

— Bilmezsin, sesin o kadar tatlı geliyor ki.. neden bilmem, başımda büyük bir ağırlık var.. okuduğun şeyler bana ninni gibi geliyor..

— Sana ilâhi adamın yazısını okuyorum, Selmin. Dünyanın en güzel eserlerinden biri nasıl oluyor da seni uyutuyor, anlamıyorum.. fakat bana öyle geliyor ki, ben uyurken, baş ucumda biri Dostoyevskiden bir parça okusa uyanırım.

— Kendimi hiç bir zaman seninle kıyas etmediğimi pek âlâ bilirsin.. ne yapayım, işte ben hissiz bir kızım.. bir şeyden anlamıyorum.

— Ne çabuk güceniyorsun, yavrucuğum.. sana hissiz olduğunu söyledimmi şimdi? Bilakis çok hislisin, bu kadar güzel bir kadının kalbi de muhakkak kendi kadar güzel olmalıdır.

Fakat genç sanatkâr bu sözlerile kendi kendini aldatmaya çalıştığının farkındaydı. San'at kadar, belki ondan fazla sevdiği karısına hiç bir zaman, san'at karşısında duyduğu namütenahi heyecanın bir zerresini bile aşılamaya muvaffak olamamıştı. Ve bu en büyük üzüntüsü idi. Eserlerinin en güzel parçaları karşısında lakayt kaldığı halde, en kötü bir yerinde, basit bir entrikaya karşı alâka göstermesi onu sadece müteessir ediyordu. Selminin, bu harikulade güzel kadının güzelliği keşf etmekte gösterdiği beceriksizlik ona kalple fikrin aynı zamanda anlaşmasının belki hiç bir zaman mümkün olamıyacağını düşündürüyordu. Karısının, her kadın gibi, şöhrete ve muvaffakıyete karşı alâkasını biliyor ve bundan büyük bir haz duyuyordu. Fakat ne yazık ki Selmin ancak başkalarının gözleriyle görüyor, kendi kıymetini başkalarının sözleriyle ölçüyor ve takdir ediyordu.. onu kötü macera romanları okumaktan vazgeçirmek için ne kadar uğraşmış fakat bütün emeklerinin boşa gittiğini ve sonra bu arzusunun biraz da sevdiği kadına karşı hodbinlik olacağını anlayınca vazgeçmişti.

Dalgalı kumral saçları başının altındaki açık yeşil yastıkla hoş bir tezat teşkil eden Selmin birden bire başını kaldırdı.

— Beyaz Geceler dedin de, hatırıma geldi.. Elhamrada Aşk geceleri oynanıyor, gidip görsek nasıl olur? Çok güzelmiş ? Meliha geçen gün ballandıra ballandıra bir anlatıyordu ki !.

Daha henüz üç aydanberi evli olduğu karısının hiç bir sözünü kıramıyan romancı, bütün heyecanını ruhunda taşıdığı ve tercümesini henüz yeni ikmal ettiği eseri okuyamamış olmaktan doğan teessürünü gizliyerek:

— Mademki istiyorsun, dedi.. hem biraz hava almış olursun...

Bekârlığı zamanında bütün boş zamanlarını kitaplarına hasr etmekten büyük bir zevk duyan romancı evlendikten sonra eski itiyatlarını yavaş yavaş, birer birer terk etmeye, daima yer kaybederek muntazam bir ric'atle çekilmeğe başlamıştı. Selmini deli gibi seviyordu, onun için yaptığı her fedakârlıktan duyduğu zevk mahrumiyetlerinin ezasını bir dereceye kadar telâfi ediyor ve kalbinde boşalan bir yeri kendisine o zamana kadar meçhul yeni sevinçle ve hislerle dolduruyordu.

diye düşünerek hazırladığı Suadiyedeki köşklerinin sakin ve asude hayatı onu, taze aşkının bütün tesellisine rağmen, daha ilk aydan sıkmaya başlamıştı.. Hayat ve hareket istiyordu.. karşısında kendisine gıpta edecek, saadetini kıskanacak insanlar olmadıktan sonra aşk ve şöhretin neye yaraycağını pek anlamıyordu.

Fikirlerini usulca ve kurnazlıkla kocasına kabul ettirmek için daha ilk günlerden işe başlamıştı.. okumak ve yazmak için kocasına sabah altıdan ona kadar dört saat tahsis etmişti.

— Son cümlemi tekrarla bakayım..

Selmin *monden* bir âilede büyümek taliine veya talisizliğine uğrayarak o hayatın bütün itiyatlarını almış bir kızdı. Kocasını şöhreti ve güzelliği için seviyor, onun bütün zamanını kendisine hasr etmesini istiyordu. Kendisine hasredilecek zamanın okadar hoşuna giden şöhreti baltalayabileceğini hatırına bile getirmeyordu. Tenis, deniz, poker, bakara, sinema, macera romanları ve dedikodu.. evleninceye kadar bütün hayatı bu bir kaç köşeli dar sahanın dışarısına çıkamamış loduğu için kocasının bir aşk ve saadet yuvası

Kendisi ancak onda yataktan kalktığı için hiç birşey kayb etmediğini düşünmiyerek âdeta bu dört saati ona serbest bırakmış olmasını bir fedakârlık gibi telakki etmişti.

Ömründe ancak bir kaç dafa denize girmiş olan genç romancıyı kendisiyle beraber her gün denize girmeye alıştırmıştı.. sonra evlendiklerinin dördüncü ayında köşkün bahçesindeki geniş bağ bölünmüş ve yerine güzel bir tenis kortu yapılmıştı.. Komşuları olan kalabalık bir Rus âilesi bu kortun ilk davetlileri olmuş, sonra bahçe kala-

balık köyün bütün Spor heveslilerini bir arada toplamaya başlamıştı; geceleri de yeni yeni peydahlanan ahpaplar arasında poker ve bakara partileri tertip ediliyor, gramofon ve radyo konserleri dinleniyordu.

İlk önce bütün itiyatlarını alt üst eden, kendisini sevgili kitaplarıyla kâfi derecede meşgul olmak imkânından mahrum eden bu yeni hayat onu çok sıkmış, yeni gördüğü bu bir sürü dar kafalı ve beyinsiz insanların musahebelerine tahammül etmeye mecbur olmaktan hiç hoşlanmamıştı.

Fakat yavaş yavaş bu neşe ve şetaretle dolu hayat onu da sarmaya başlamış, belki hiçbir eserini okumamış, okusa da anlayamamış olan bu insanların mevki ve ismine karşı gösterdikleri — belki ca'li — hürmet ve takdir koltuklarını kabartmıştı.

Hele poker onun için yeni bir ihtiras haline gelmişti. Geceleri bazan saat üçe, dörde kadar masadan kalkmadığı, sonra şiş gözleri ve heyecandan yorulmuş dimağıyla yatınca sabahleyin saat ondan sonra uyandığı ve o günlük çalışmaktan vazgeçmeye mecbur kaldığı çok vakiydi.. Teniste gösterdiği umulmadık kabiliyet ve altı aylık mümarese neticesinde oldukça eski ve tanınmış amatörleri mağlûp etmeye muvaffak oluşu onda Spor ihtirasını da alevlemiş,bu uğurda bütün hayat kuvvetini sarfetmekten, yorgun ve bitap bir halde koltuğuna yıkılıncıya kadar korttan dışarı çıkmamaktan çekinmemeye başlamıştı.

Öyle ki evlendikten iki sene sonra artık okumak için hiç vakit bulamıyor ve monden hayatın bütün fuzuli mesaisiyle dolu günlerinden arta kalan saat kırıntılarını da gazetelerin tekrar tekrar adam göndererek istettiği tefrikaları çalakalem çırpıştırmaya hasrediyordu..

Tabi olarak genç üstadın son eserleri edebiyat âleminde büyük bir hayret ve dehşetle karşılanmıştı. Gazetede, günde yirmi otuz sütun yazı okumaktan gözleri yorulan ihtiyar musahhih bile eskiden onun yazılarını tashih ederken büyük bir zevk duyduğu halde şimdi hatta basit imlâ ve

Odamda Sükût

Nurullah Ata'ya

Tavan bir anne gibi eyilmiş üzerime,
Duvarlar etrafımda kardeşlerim gibidir;
Sır dolu gözlerini vermişler gözlerime.

Söylemek istiyoruz, çıkmıyor ki sesimiz.
Benim mi, onların mı, atan kimin kalbidir?
Birbirine karışıp gidiyor nefesimiz.

Cahit Sıtkı

Genç romancı yaşamanın ne olduğunu yeni keşfetmişti.. Hayatı hiç bir zaman ona bu kadar tatlı ve mes'ut görünmemişti.. Onun için matbuatın son eseri karşısında kopardığı vaveylaya bile kulaklarını tıkamış, bin bir zevk ve eğlenceyle dolu günlerinden artakalan saatlerinin bu monden âlemin okuduğu romanları yazmak için kendisine kâfi derecede zaman bırakacağını ve bu suretle de asıl takdirkârlarını kaybetmeyeceğini düşünmüştü.. Poker ve Tenis iptilâsı bir ihtiras halinde, iki başlı bir yılan gibi onu sım sıkı sarmıştı. Onun için karısı odasına çekilerek sükûn içinde istediği kadar çalışmasına müsaade ettiğini söylediği zaman müstehzi bir tebessümle :

— Çok geç, demişti.. çok geç.. ve Pirandello'nun bir sözüne telmihle ilâve etmişti: Hayatı şimdiye kadar yazıyordum, şimdi yaşamak isteyorum.

YAŞAR NABİ

Büyük Türk Şairi Tevfik Fikrete dair
Neşr olunmamış bazı Şiirleri

İsmail Hikmet

Çocukluğumuzdanberi, masal olarak, dinliye geldiğimiz bir hikâye vardır. Meşe ile Saz hikâyesi: Bir gün bir meşe ile bir saz görüşüyorlarmış, meşe övünerek saz ile alaya başlamış: "Bu incecik sıska vücutle nasıl yaşayorsun?" demiş. Saz, tevazula cevap vermiş ve için için de meşe ile eğlenmiş:" O kadar gurur iyi değildir" demiş. Nihayet bir fırtınadır kopmuş, rüzgârlar, kasırgalar koruları, ormanları inletmeğe başlamış.. Mağrur meşe geniş gövdesini germiş, sert kollarını sıkmış fırtınaya, kasırgaya karşı koymuş, fakat dayanamamış, bir sabah olduğu gibi yıkıldığını, kökleri topraktan dışarı fırladığını görmüşler.. Saz yine olduğu yerde duruyor ve gülüyormuş.. O incecik vücudünü rüzgârlara bırakmış, ne taraftan eserse önüne katılır, yerlere eğilir, topraklara sürünür, rüzgârlar durunca yine doğrulur, yine eski haline girermiş, bu suretle de yaşarmış..

Kıran da olsa kırıl fakat eyilme sakın!

İşte bize verdikleri öğüt: "Yaşamak için eyilmeği bilmeli!"

Fikretin ahlâk nazariyesinde, Fikretin yaşamak düsturunda böyle bir mefhum yoktu.. Eyilmek; bu onun aklının-insan aklının, insan seciyesinin, insan duygusunun kavrayamadığı bir mefhumdu. Ne için eyilmek? Kime eyilmek?

Eyilmek için mutlak belini doğru tutamayacak kadar hasta, aciz, alil olmalı idi..

Bu kanaati canlı surette gösterecek bir çok sözleri vardır. Daha GalataSarayda talebe iken tanıştığı ve mektuplaştığı Harbiye talebesinden Recep Vahyi Beye bir mektubunda:

Ne senden rükû-u ne benden kıyam
Selâmünaleyküm, Aleykümselâm

beyitini yazıyor; teklif ve tekellüfü, riya ve tabasbusu çekemediğini ve çekemiyeceğini gösteriyordu.

Fikretin yaşadığı müddetçe sözleri tedkik edilirse hemen hepsinde tevazu dolu bir vakarın, haysiyet dolu bir tevazuun kendisine şiar olduğu görülür. Bazan pek katı, bazan pek zarif, bazan da pek müstehzi bir eda ile hep bu ruhu terennüm etmiştir.

Vefatından sonra kalan bazı kâğıtları tasnif edilirken ele geçen basılmamış yazıları vardı. Bunlar bazı yerlerden gönderilmiş mektupların zarfları arkasına veya kenarına, gelen bir misafirin bıraktığı bir kartın kıyısına yazılmış yazılardı, fakat içlerinde ne kadar karakteristik olanları vardı.

Servetifünun dan gönderilmiş bir mektubun arkasında şu satırlar okunuyordu:

Bana kimsin? diye sordun meleğim;
Pek güzel, dinle de izah edeyim:
Namınaçiziye "Fikret" derler,
Şiire de nisbetimi söylerler,
Kaldığım varsa da kâh ekmeksiz,
Kalmadım şimdi de **mesleksiz.**
Nur bekler gibi nısfışepte,
Bekledim on iki yıl mektepte,
Sonra çıktım ne için bilmiyerek,
Bu da bir cilvei-baht olsa gerek,
Babıâliye müdavimlendim,
Ehli-namus diye mimlendim.

Şimdi bir hayli eser sahibiyim,
"Ahmet İhsan" *da musahhih gibiyim,*
Sayei-lûtfu-cihanbanide,
Hocayım Mektebi Sultaniyde...

Ehli-namus diye mimlenen Fikretin ekmeksiz kalıp kalmadığını bilmiyorum fakat mesleksiz kalmadığına emin olmıyan var mı?

İnhina tavkı esaretten girandır boynuma

diyen şair bin bir sıkıntıya göğüs verdi. Abdülhamid'in önünde eyilmedi. Bala da olmadı, vezir de

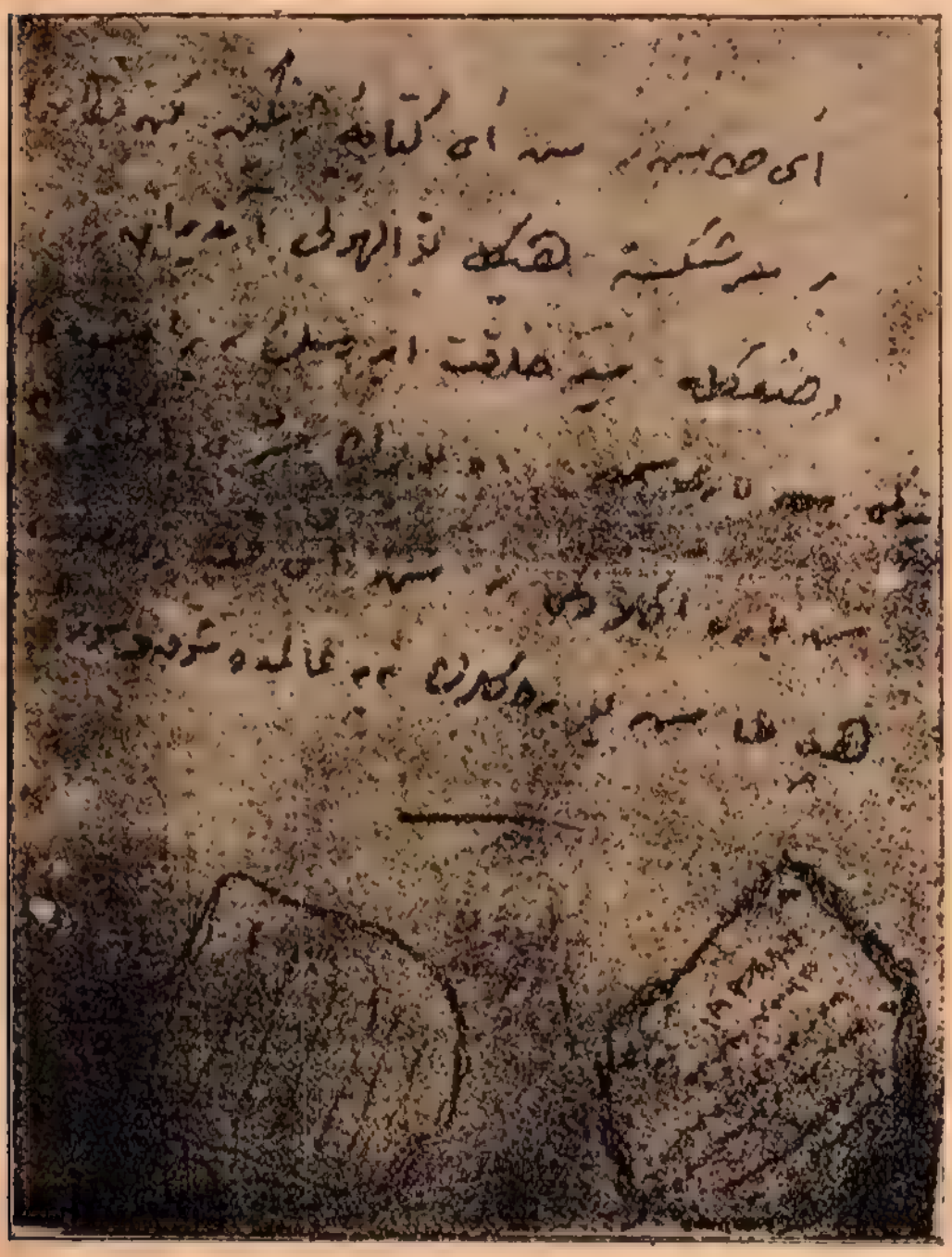

olmadı.. Fikret kaldı: Milletin dimağına, memleketin kalbine gömüldü.

Halka ve bilhassa gençliğe aşılamak istediği vakar, izzeti-nefs ve insanlık zevkini bütün yazılarında yaşattı. Hürriyeti terennüm etti. İttihat ve Terakki cemiyetine canlı yazılarile yardımcı oldu. Fakat gittiği yolda kendini yalnız buldu:

Geçerdim basıp bir takım izlere,
Eyildim, biraz dikkat ettim yere;
O izler benim, hep benim izlerimdi.

diye acı acı gülümsedi:

Milyonla barındırdığın ecsat arasından
Kaç nasiye vardır çıkacak pakü-dirahşan?

diye gürledi.

Ümitlerle beklediği hürriyetin, meşrutiyetin, umduğu gibi çıkmadığını görünce kudurdu:

Bir hamlei-mahmumu-tegallüple değiştin
Hürriyyeti sahsiyyete, kanunu gurura..

diye bağırdı.

Düşsün sana - meyyali-tahakküm-eyilen ser,
Kopsun seni-bir hak diye - alkışlayan eller!

diye parladı. Hakkı temsil eden, insanlığı yaşatan ülvi ve ezeli bir heykel gibi yükseldi, gençliğin gözleri önünde parıldadı, yucaldı. Tabii bu parıldayış, bu yuclaış karşısında ezilenler, gözleri, beyinleri, ruhları kamaşanlar oldu. Bu asalet, bu namus heykelini devirmeğe savaştılar. Bu zamanlarda yazmış olması pek muhtemel olan şu altın mısra da bıraktığı yazılar içinde bir kartın arkasında bulundu.

Kıran da olsa kırıl, fakat eyilme sakın!

Evet eyilmedi. Kırıldı, kırdılar, yıkıldı, yıktılar. Fakat bu suç onun değil.. Onun cidden vakur, cidden güçlü ve sert olan köklerine o zaif, o çürük toprak dayanamadı. Yarıldı, paralandı. O koskoca gövde, o namus ve fazilet heykeli olan çınar devrildi, eyilmedi de, kırılmadı da; zaten bir mektubunda: Yıkılıyorum.. demeyormiydi? Yıkıldı çürümeden, dağılmadan, tozlar, topraklar içinde yok olmadan yıkıldı ve gömüldü.

Kendini o zaif muhitin içinde fazla görmeğe başlamıştı.

Artık tehi vücut, tehi dil, tehi hayal
Dünyada şimdi ben dahi bir fazla sıkletim

diyordu. Evet o zihniyet, o muhit içinde anlaşılamıyan bir fazla siklet idi. Evet anlaşılamadan, gözleri ürküten, yürekleri titreten o sert, o heybetli heykelin içinde ne hisli, ne heyecanlı bir bülbülün yaşadığını göremiyorlar, sezemiyorlardı. Bahçesindeki bir kayanın üzerine şunu yazmıştı:

"Ey taş, sen ey kitabei jengini-kün fekân,
"Bir serşikeste heykeli-Bulhevli andıran
"Vaz'ınla sırrı-hılkati edersin pür iştibah.
"Ettinmi bari sen o büyük sırrı iktinah?
"Sen bari anladınmı, sen ey kalbi-zîhuzur,
"Hep taşyüreklerin neye alemde şevk-u sur?,,

Bir muterize:

Sen zannedermisin ki hep benim elemlerim?
Heyhat, ben nevaibi eyyamı inlerim.

diyordu. Onun haysiyeti, vakarı, insanlığı taş gibi, mermer gibi sert ve sağlamdı fakat yüreği değil. Bunun için de " hep taşyüreklerin neye alemde şevk-us ur?„ diyordu. Ben zannederim ki Fikretin, çok, çok sevdiği bütün ümitlerini, ve dileklerini bağlıyarak gittiği gençliğe son sözü: *Kıran da olsa kırıl fakat eyilme sakın!*

Lisan VE Kitap

Darülfünun hakkında **Muhit** *in Ağustos nushasında intişar eden makaleye zeyil :*

Halit Ziya Uşşakîzade

Bir toprağın münbitliğinden layıkiyle istifade edebilmek nasıl oraya dikilecek ağaçların sağlam olmasına bağlı ise Darülfünun medreselerinden beklenebilecek menfaat da oraya sevkedilecek talebenin seviyece bu medreselerin mertebesine yakınlığı derecesile mütenasip olur. Eğer tedris heyeti bugün talebe seviyesinden şikâyet sebepleri buluyorsa, bu, talebenin aleyhine serdedilebilecek bir hal değildir, fakat onları Darülfünuna sevkeden müesseselerin de lehine delalet edemez elbette... Bundan çıkarılacak olan netice kendiliğinden tebarüz eder, İstanbulun filan veya filan lisesile diğer bir takım müesseseleri, hele merkezden muhtelif mesafelerle ve mütenevvi şartlarla uzak ve ayrı kalan taşra müesseselerini mukayese edersek görülür ki talebenin heyeti-umumiyesini teşkil eden anasırda meselâ bir orkestranın mütenevvi eczasında yahut bir donanma filosunun müteferrik ahadında aranılan aynı kabiliyet ve aynı sür'at kabilinden bir ahenk mefkuttur. Bunun içindir ki Darülfünun ıslahatından bahsedilirken her şeyden evvel o irfan kâşanesinin eşiğine çıkan merdiven basamaklarını gözden geçirmek lâzımdır.

Bu bahis bu makaleyi asıl mevzudan pek uzaklaştıracağından o vadiye girmeksizin yalnız Darülfünun talebesinde her şeyden evvel mevcut olması lüzumu şüphe götürmeyen Garp lisanlarından birine vukuf noktasında durmak muvafıktır.

Yarım asırdan ziyade bir zaman oluyor ki mekteplerde fransızcayı mecburi bir lisan olmak üzere kabul ettik. Bu uğurda sarfolunan para ve emek son haddına vamıştır, netice ise hayfaki hiçtir. Mekteplerde tedris olunan fransızcadan edinilmiş bir istifade varsa, bunu şahsi istidat ve temayüllerine medyun olanlar istisna edilirse, denebilir ki bugün Darülfünun medreselerinde fransızcaya, okuduğu bir ilim kitabını anlayacak kadar vakıf olan talebenin adedi pek azdır, ve bu öyle bir nakisadır ki derhal müderrisin yükselme hamlelerine kement atmak için kâfidir.

Bu memlekette hayat mücadelesi için fransızcanın ne müfit bir muvaffakıyet aleti olduğuna işaret etmek fazla bir külfettir, Darülfünun için ise fransızca - yahut onun yerini tutabilecek diğer bir Garp lisanı - mutlak olarak lâzımdır.

Bunu teslim etmek için her şeyden evvel düşünmek icab eder ki Darülfünun tedrisatı lise tedrisatına teşbih edilemez. Liselerde talebenin elinde bir kitap, muallimin de tedrisatını tevcih ve tahdit eden bir rehberi vardır; Darülfünunda bir talebenin hattâ bir ders kitabı, müderrisin de takrirlerine muayyen bir zemin, mahdut bir ufuk tersim eden bir mükellefiyeti yoktur. Ve işte asıl bu keyfiyettir ki Darülfünunun kıymet ve ehemmiyetini teşkil eder; mevcut olan şey yalnız kürsünun ismi, müderrisin iktidarı, talebenin istifade kabiliyetidir. Evet, talebenin hattâ bir ders kitabı yoktur, fakat müderrisin takrirlerine temas eden, onları teşrih ve tafsil edecek olan, yahut yalnız bir noktasında tevakkuf edilmiş bir mebhasin heyeti-umumiyesini tenvir eyleyen yüzlerce kitapları olacaktır ki bunları, kendi höcerei-mesaisinde bulamazsa, medresenin hususî yahut memleketin umumî kütüphanesinde bulacaktır; ve müderris takrirleri esnasında filan veya filan eserin mütaleası lüzumunu gösterince onları derhal tenevvür iştiyakını tatmin için emrine amade görecektir. Şu halde müderris ufkun bir noktasında zulmet perdelerini yırtan bir meş'aledir; cevelan edilecek semayı talebe kendi kanatlarile geçecek, kendi gözlerile anlayacaktır.

Bizde müderris bu imkânı nerede bulacaktır, eğer muhtaç olduğu kitapları kendisine bir Garp lisanı vermezse?...

Pek bedahetle subut bulan bu davada daha ziyade tafsilata lüzum görmiyerek mevcut noksanın tazmin çaresini araştıralım:

Bu, pek basit gibi görünüyor: Bir kere Darülfünun talebesi olmak için okuduğu bir ilim kitabını bir Garp lisanında anlayabilmek iktidarını isbat etmek lâzımdır, demeli. Galatasaray ve bir takım hususî liseler mezunları ile mühtelif şerait dahilinde bu iktidarı kazanmış olan diğer gençler epice bir yekûn teşkil eder, fakat Darülfünuna in-

tisap için müracaat edenlerin büyük ekseriyeti bu iktidarı haiz olamıyacaktır. İşte bunlar için—vaktile yine Darülfünunda düşünülüp de hiç bir vakit lâyıkıyle tâkip edilemiyen bir usulü — hususî lisan dersleri usulünü tatbik etmek yegâne çaredir.

Garba ait olan her şeye karşı bir husumet gösteren istibdat zamanında bile bir lisan mektebi açılmış ve buraya devam eden devlet devairinden bir çok memurların bir iki sene içinde fransızcada kâfi bir vukuf edindikleri görülmüş idi. Darülfünun talebesi için bu lisan derslerine devamı mecburi tutmak ve hayatta başka vazifeleri olanlar için akşam saatlerini kabul etmek uretile iki senelik bir tahsil bir ilim kitabını anlayabilmek kuvvetini temin eder diye hüküm olunabilir. Şu halde Darülfünunun üçüncü senesine gelenlerin artık fransızca bilerek geleceklerine inanmak mümkündür; hattâ bu maksadı temin için kendilerine ancak o vakit asli talebe sıfatını ve huruç imtihanlarına kabul edilmek imtiyazını bunun mukabilinde vermek bile düşünülecek birtedbirdir. Zaten bu usul kabul edilir de Darülfünunun ecnebi lisan dersleri lise talebesine de açık bulundurulacak olursa *bakalorea* imtihanlarını geçirdikleri sırada bir Garp lisanında müstahzr bir sermaye edinmiş olanlara ekseriyetle tesadüf edilmek muhakkak gibidir. Türk gençlerinin tahsil iştiyakını tecrübe ve müşahede edenler bunu ümit etmekte haklıdırlar, yetişir ki o gençlere iştiyaklarını tatmin vasıtaları bahşolunabilsin.

***

Eğer Türkçede irfan kütüphanesi oldukça dolgun olsaydı belki Darülfünun talebesinden bir Garp lisanına vukufu mutlak bir şart olarak istemekte sarih bir hak olmazdı; fakat değil Darülfünun talebesinin, umumiyetle ciddî bir eser okumak isteyen her hangi bir gencin tenevvür ihtiyacına cevap verecek kitaplardan tamamile mahrum olan memlekette az çok zengince bir kütüphane vücuda gelinceye kadar talebede bir ecnebî lisanı aramak mecburiyeti vardır.

Fakat talebeyi bu suretle techiz ederken memlekete kitap vermek vazifesini ihmal etmek affolunmaz bir günah olur. Son yarım asrın irfan tarihi tetkik olunursa görülür ki bizde her hükûmet bu günahı işlememeğe azmetmiş gibidir; yakın bir mazide Telif ve Terceme heyetile daha sonraları onu takip eden heyetlerin mesaisi hep memleket kütüphanesinin sefaletini tamir esbabını hazırlamağa çalışmıştır, ve hâlâ bu sahada çalışılıyor. Bu güne kadar temin edilen netayiç sarfolunan mesai ile, hele bu zeminde uyandırılan ümitlerle mütenasip olmaktan pek uzaktır; fakat temenni etmekten farig olmamalıdır ki Şarka mahsus olan teenni ile yavaş yavaş bu mesai daha müsmir olacaktır. Darülfünunun kitap ihtiyacına gelince: Bunda öyle teenni ile yürüyüşe intizar imkânını selbeden bir müstaceliyet vardır. Bir yandan talebeye lisan öğretirken bir yandan onları ecnebî lisanından kısmen olsun kurtaracak surette kitap noksanını tazmin etmek zarureti içindeyiz.

Bunun için hatıra gelen tek bir çare vardır: Her müderristen her sene kendi kürsülerine müteallik bir cilt kitabın tercemesini istemek. Bunu memnuniyetle kabul ve taahhüt etmiyecek bir müderris tanımıyorum, bilakis eski refiklerimden bir çoklarını tanırım ki hiç bir mükellefiyetleri olmadığı halde kitap telif ve tercümesini kendilerine bir zevk edinmişler ve hemen daima bunları basılmış görmek lezzetini tatamamışlardır.

Telif?.. İstedikleri kadar yapsınlar; fakat hükûmet kendilerinden asıl terceme beklemelidir. Galiba profesör Malche'de bölye düşünmüş, hattâ telhis ve tagyire, yahut telfik tarikile telife de cevaz vermemiş, olsa olsa aynen yapılacak tercemelere icabında haşiye ilâvesi tecviz olunabilir, hattâ bazan mühim tashihe muhtaç olan olan kısımlar için bu zaruridir.

Darülfünun için hükûmetce ihtiyar olunan külfet düşünülür ve müderrislere bu dar mali şerait içinde verilen tahsisat göz önüne getirilirse yapılacak tercemelerin zahmetini kürsüye ait esas vazifelerden addetmekte ittifak edilir zannındayım; bununla beraber bu hangi noktadan tetkik olunursa olunsun hallinde zorluk çekilmiyecek bir meseledir. Asıl lâzım olan her müderrisin her sene bir cilt kitap vermesi ve bu suretle vücude gelecek eserlerin basılabilmesidir. Hükûmetçe mevcut olan vesait bu son maksadı kolaylıkla temin edebilir.

Darülfünunun muhtelif medreselerinde müderrislerle muallimlerin adedini lâyıkıyle tesbit etmeğe kıyam etmeksizin bunu yüz diye farz edince senede, bu usul sayesinde, yüz cilt ilim kitabının vücude geleceğini ve üç senede, yani bir yandan bütün Darülfünun talebesi bir Garp lisanına meselâ fransızcaya vukuf imtiyazını kazanırken bir yandan da memleket kütüphanesinin Darülfünun tedrisatına yarar üç yüz cilt kitapla zenginleşeceğini kabul eylemek lâzım geliyor.

Acaba şairane ve hayalperverane bir hesabı ferah mıdır?...

Halit Ziya Uşşakîzade

Hüsün ve Aşk

Şeyh Galibin Büyük Mesnevisi *(Devam)*

Nesre çeviren : AHMET CEVAT

Hiç kimse bu rahe gitmemiştir,
Bir fert bunu hiç işitmemiştir

«Taç meydandaki baş içindir, baş ver ki bu yolda server olasın.»

Aşk her belaya razı oluyor.

Aşk serencamı anlayarak dedi ki: «İstediğiniz hizmeti söyleyin, bundan sonra her belaya, her mihnete hazırım.»

Kabîlenin uluları anlattılar:

«Hüsün'ün nikâhına çok baha lâzımdır. Evel sana *kimya* gerektir. Kimya ise *Gönül diyarında*dır. Onun yoluna can baş ko; yolda çok bela olurmuş: Bin başlı üstü nakışlı bir ejderha; mumdan gemi, altı ateş denizi, bin yıllık yoldan sonra Gam harabesine ve onun ötesindeki Matem sarayına gidilir. O yolun başında meşhur bir cadı durur: Her kılı yılan! Yalan değil bu! Bir sahra içinde devler, periler, aslan, kaplan ve diğer orman canavarları, cin nevinden bin bir çirkin mahlûklar, cadı kılığında ejderhalar; karanlık gecelerde sesi gök gürlemesinden daha korkunç yabani guller; o sahraya ateş yağarmış. Allah muinin olur da geçersen, Gönül diyarının suyunu içersen, oradaki kimyayı ele geçirirsen, buraya dönersen, Hüsün'ün visaline erişirsin.»

Aşkın gönül diyarına seferi

Aşk bu müjdeden ferahlandı, gönül diyarının yolunu sordu ve derhal sefere çıktı. Gayret de ona kafadar oldu. Fakat daha ilk adımlarında kuyuya düştüler. Amma o kuyu ne girdap kuyusu idi! Ebet gibi dibi bulunmaz. Kuyudan aşağı düşmekte iken Gayret ona dedi ki:

«Ey fedayi, bu öyle kuyudur ki Hızır yolunu şaşırıp içine düşse yarı yolda ömrü tükenir. Güneş bunun içine ay ve yıl kemendini atsa dibini bulmak ihtimali yok. Fakat düştüğüne teessüf etme, Yusuf ta miracını böyle bir kuyuda buldu,.. Hasılı nice yıl, ay ve gün gittiler ve sonunda dibine vasıl oldular. Meğer o mihnet kuyusu bir devin uyuduğu ve dinlendiği yer imiş. Bir dev ki nice siyahî ve yüzü çirkin, kana susamış askeri varmış. O iki dertliyi tuttular, ayaklarına kemendi taktılar, o sarhoş deve av diye arzettiler.

Dev karşısına çağırıp dedi ki:

«Nasıl oldu da yolunu şaşırıp buraya düştün!

«İşittim ki Hüsün için böyle mihnetlere katlanıyormuşsun, altın madenini arıyormuşsun; lakin bu ne yanlış fikirdir, bu akıllılık değil, başa bela. Sen nerde, o güneş nerde? Derya nerde, serap nerde? Hoş, vücudun bize kısmet imiş, basiret gözlerin bağlanmış. Dünyada kimya diyarına kim vardı? Ankaya, Humaya kim erişti? Böyle düşünmeden sormadan nasıl yola çıktın? Bu ne hamakat?

Bu rütbe olur olursa gaflet

«Yazık, sana acıdım, gençsin, ama ne acayıp, izansız adamsın.»

Aşk hiddet ederek dedi ki:

«Bu sözlere ne lüzum var? Muradın öldürmek değilmi? İşte hâlâ elindeyim. Bu sözlerle sevgilimin fikri göğnümden çıkarmı? Beni korkutmağa mahal yoktur. Benim için ecel murada ermektir. Ölsem de toprağımda bitecek ot aynı şeyi düşünecek; üstünde yetişecek kamışlar baştan başa ney kesilecek, aşıklara ayrılık gamını söyliyecek; bu duman ocağımızdan çıkmaz.»

Gam meşalidir bu, sönmek olmaz,
Can vermek olur da dönmek olmaz.

Melun dev onları hapis edin diye emretti; Evela semirtip sonra yemek istiyordu. Aşk ile Gayret nice zamanlar orada esir kaldılar; birbirini tesliyet ederek ruhlarına kuvvet verdiler.

Bir sabah Söz kuyunun başına gelerek onlara bağırdı:

«Ey kuyuya düşen delikanlılar, böyle durmayın, oradan kurtulmaya çalışın. Kuyunun bir tarafında bir halat vardır, ecinnilerin bundan haberleri yoktur; tılsımlı olan bu ipi tutana cinler ziyan veremez.» Aşk gözünü açtı, bunun Söz olduğunu anladı, hasretle ah çekip sordu:

«Sen bana Allah için, Hüsünü söyle: arasıra beni anıyormu? Halimizi biliyor, soruyormu?»

Fakat Söz bu ah ve zare bakmadı, kuş olup yarın bağına uçtu.

O zaman Gayret Aşka dedi ki:

«Ey birader, yolcu yolunda gerek, beklemeden yolumuza çıkalım.»

Her ikisi kanat açarak Gam harabesinin yoluna düştüler. Bu sefer karanlık bir çölün ortasında kayboldular.

Öyle bir çöl ki *neuzü-billah!* Onda cinler cirit oynar. Bazı kar yağardı bazı karanlık. Soğuktan mehtap dondu, çiy yerine cıva döküldü. Sanki buzdan olan mavi gök kubbesi kırılıp parça parça düşü...

Şimşekler çakıyor, gök gürlüyor. Her yanda ölüm vasıtaları, karanlık deryası dalgalanıyor: hayaletler, guller alay alay. Aşk dehşet içinde kaldı.

Ol deştte iz belirmedi hiç,
Bir rahı necat görmedi hiç

Birdenbire cehennem katranından nişane, harman büyüklüğünde, korkunç bir ateş göründü. Üstünde dil dil alevler gökleri yalıyor. Meğer orada sihir kuvvetile dev simalı koca karı biçimli bir cadı yaşarmış:

Dört yanı zift, katran, cehennem; başı kara dağ gibi; ağzı, dişi köhne küffar mezarı; burnu sırtlan yatağı, keler yuvası; alt dudağı fil hortumu gibi dizlerine kadar sarkmış; fersiz iki gözü kaplumbağa; kirpikleri yengeç ayağı gibi; iki kara çiyanı kaş yapmış, iki küme yılanı almış saç diye takınmış. İki kulağı tarla kovuğu, kirpi yuvası: ağzından kerih sular akar; dili ateşle söyleşir; sihir aletleri yanında hazır. Eski çanak çömlek, bin türlü yağ, ecza. Bunlardan birini çömleğe akıttığı gibi nice bin hayaletler peyda olurdu. Bazan rüzgâr gibi buluta binerdi, bazan ateşe feryat ettirirdi. Bir yandan; yuttuğu çocukların kanından evlâtları doğardı; doğurduklarını da fena kedi gibi tekrar yerdi.

(Bitmedi)

LOKANTADA

BİR TESADÜF

Stendhal'in "Roma, Napoli ve Floransa" eserinden

Maestro Rossini

Terasin şehrinde, Papa altıncı Pi tarafından inşa ettirilen o güzel lokantada Napoliden gelen yolcularla beraber yemek yememiz teklif edilmişti. Sofrada hazır bulunan yedi sekiz kişi içinde saçları biraz dökülmüş, sarışın, yirmi beş yirmi altı yaşlarında çok güzel bir adam dikkatimi celbetti. Napoliden, bilhassa musiki âleminden havadis vermesini rica etmem üzerine bana vazıh, parlak, hoş cevaplar verdi. "Rossini„ (*) nin "Otello" sunu Napolide tekrar görmek ümidi varmı, yokmu diye sordum; cevap verirken gülümsedi."Rossini" ye İtalyan mektebinin büyük bir ümidi nazariyle baktığımı söyledim; bence dâhi olarak doğmuş yegâne san'atkâr "Rossini„ idi; o, muvaffakıyetini "Akompanyman" ın (**) zenginliği üzerine değil, nağmelerinin güzelliği üzerine bina eder. Ben bu sözleri söylerken karşımdaki adamda, bilhassa yol arkadaşlarında sıkıntıya benzer bir hal peyda oluyordu: muhatabım bizzat "Rossini" idi. Bereket versin ki bu güzel dehanın ne tenbelliğinden, ne de müteaddit intihallerinden bahsetmemiştim.

Rossini

Napolide, Romada, Milanda aranılan musikîlerin başka başka şeyler olduğunu söyledi. Sonra aldıkları para da o kadar azdı ki mütemadiyen İtalyanın bir ucundan öbür ucuna koşmak icap ediyordu; böyle olduğu halde en iyi bir opera bile iki bin franktan fazla varidat temin etmiyordu. "Otello„ sunun yarım bir muvaffakıyet kazandığını, Romaya giderek " Sandryon-Cendrillon „ adlı bir eser yazacağını, oradan da "Milan„ a gidip "Skala„ tiyatrosunda„ Hırsız Saksağan„ isminde yeni bir eser temsil ettireceğini söyledi.

Bu zavallı dâhi beni şiddetle alâkadar ediyor; fakat bu alâkam onun çok şen ve oldukça mesut bir adam olmasından değil, eser yazmak için ilham saatının hulûlünü bekliyebilsin diye bu zavallı memlakette kendisine iki bin "ekü„ maaş bağlayacak bir makam bulamamasından. İnsan her on beş günde bir opera bestelemek cesaretini kendinde nasıl bulabilir?

San'atkâr eserlerini berbat bir masa başında lokanta mutfağından akseden kap kacak gürültüsünü dinliyerek, eski bir merhem kabı içinde önüne koydukları çamurlu bir mürekkeple yazıyormuş! O, İtalyanın en nüktedan bulduğum adamıdır ve bunda zerre kadar şüphesi olmadığı da muhakkaktır; zira bu memlekette hakimiyet elan "ukalâ lar" da.. "İtalyana in Aljeri" ismindeki eserine karşı duyduğum vecdü-takdirden kendisine bahsettim; "İtalyana"ve "Tankredi„ adlı eserlerinden hangisini daha çok beğendiğini sordum; en fazla: "Matrimonio Segreto" yani "Gizli izdivaç" adlı operasını beğendiğini söyledi. Paris'te "Dusi" nin trajedileri nasıl unutulmuşsa "Gizli izdivaç" da öylece nisyana karışmıştır. Yirmi operasını oynayan temsil heyetlerinden niçin telif hakkı almadığını sordum. Halihazırdaki kargaşalık içinde böyle bir şey teklif bile edilmez, dedi.

Birlikte çay içerek gece yarısından sonraya kadar oturduk; bu, İtalyada geçirdiğim akşamların en tatlısıdır; bu, mesut bir adamın neşesidir. Nihayet bu büyük bestekârdan hüzne benzer bir his ile ayrıldım. Hukûmetler sayesinde, yer yüzünde dâhi olarak topu topu bir "Kanova" (*) bir de o var. Mahzun bir neşe ile kendi kendime " Falstaf " ın şu cümlesini tekrar ediyorum :

"İngilterede yaşayan büyük adamların adedi üçü bulmuyor; bunlardan biri de fakir ve ihtiyardır"! (**)

(*) — Ondokuzuncu asırda yaşamış büyük İtalyan musikişinası.

(**) Accompagnement — asıl nağmeye refakat eden musikî aletlarinin bu nağme ile vucude getirdikleri ahenk.

(*) — Canova — 19 uncu asırda yaşamış İtalyan heykeltraşıdır.

(**) "Şekspar„in dördüncü Hanri "Trajedisinden (Birinci kısım, ikinci perde, dördüncü meclis.)

İLİM SAHİFESİ

Cumhuriyet Mürebbisi Önünde
Tarih Tedrisi Mes'elesi

Müderris İsmail Hakkı

Kîymetli müderrisin bu makalesi tarih muallimleri, Darülfünun ve lise talebeleri için cidden büyük faideler temin eder.

Türk mürebbisi cümhuriyet devrini geçirdiği sırada teknik itibarile şayanı dikkat bir sermaye ile mücehhez bulunuyordu. Avrupalılar ve Amerikalıların "ayani usul, tabiat tetkiki, müşahhas usul, faaliyet ile tahsil, resmin ve el işlerinin tedris vasıtası olarak kullanılması...„ dedikleri muhtelif usulleri ve imkânları bugünkü Türk mürebbisi pek güzel bilmektedir. Fakat cümhuriyet inkılâbile beraber Türk mürebbisini müşkül vaziyette bırakan ve Türk pedagojisini halle ve tavziha davet eden pek mühim ilim ve felsefe meseleleri zuhur etmiş bulunuyor. Gerçi bu meseleler cümhuriyetten evvelki devrin tefekkür hayatında da mevzuu-bahs olmuştu. Fakat tetkiki ve halli bu günkü kadar ne müstacel olarak anlaşılmış, ne de güçlüğünün derecesi bu günkü kadar duyulabilmiştir... Bu meseleler nelerdir?.. Evvelâ demokrasi mefküresinin Türk mürebbilerine tevdi ettiği şahsiyet harsı, ikincisi terbiyenin dinî velâyetten tamamile kurtularak ilmî ve nasuti bir velâyete intikal etmesi, üçüncüsü yeni cemiyette ilmin ve ilim harsının aldığı müstesna ehemmiyet... bütün bunlar ameli kaideler ve görenek usullerile halledilecek gibi maddî ve müşahhas mevzular değildir. Bilakis tefekküre, felsefi zihniyete, terkipçi zekâlara ihtiyaç gösteren hakikaten millî ve insanî muammalardır... O halde pedagojiyi bir usuli-tedris ananası şeklinde teşhir eden eski telakkiden biraz uzaklaşmak, gayeler ve felsefeleri üzerinde çalışmak zamanı artık gelmiştir. [*]

Bir mektep pedagoji kitabına baktığımız zaman tarihin tedris usulüne dair neler görüyoruz? Tarih tedrisatının fikrî, hissî, ahlakî, vatanî... terbiyenin teşekkülüne hizmet ettiğine dair bir takım iddialar... Bu zeminde bir iki sayfalık yazı yazdıktan sonra müellif hemen tarih tedrisatında kitabın, resmin, muallimin, takririn rolüne dair hiç bir zaman ve mekân tanımayan ve hiç bir kayıt ve şartla bağlı olmıyan bir çok tavsiyelerini, kuru veya cazip, doğru veya yanlış şahsî kanaatlerini.

Bir din muhafazakârlığı, bir ahlâk muhafazakârlığı, bir zevk muhafazakârlığı olduğu gibi, gariptir ki bir de pedagoji muhafazakârlığı vardır... Muhafazakârlık veya irtica içtimaî müesseselerden hiç birinin inhisarı olmadığı için insan hayatının ve cemiyet müesseselerinin hepsinde aynı mazi-perestliği, aynı mukallitliği bulabiliyoruz.

Bu itibarladır ki Jan Jak Rusonun yaratıcı olan dehasile ortaya attığı ve kendisine mahsus bir lisanla müdafaasını yaptığı ezeli terbiye davalarından [*] sarfı nazar edilecek olursa denilebilirki: Rönesanstan beri mektep ve tedris mües-

[*] 1923 de neşrettiğim «İçtimaiyat noktai-nazarından terbiye, Demokrasi ve sanat, Resim ve terbiye, İçtimaî mektep» atlı kitapları hep bu maksatla yazdım. Bu kitaplar tetkik ettiğim pedagoji meseleleri alelade usul ve teknik meseleleri değil, sanatın, resmin, mektebin içtimaî gayelerine millî ve insanî vazifelerine ait olan aynı zamanda içtimaî ve bir bakıma hep felsefi meselelerdir.

[1] Jean - Jacque Rousseau-Terbiye felsefesi, İsmail Hakkı.

sesesi sanki hiç değişmemiştir. Pestalojinin ölümünden beri aradan iki yüz sene geçtiği halde insan mürebbileri hâlâ eski kaidelerin hizmetkârı olmasından kurtulamamışlardır. Bunun sebebi terbiye müessesesine mahsus olan bir tabiattır. Mantıkan terbiye değişiklikleri bütün içtimaî değişikliklerin önünde olması lâzım gelirken arkasından gelmektedir!.. Zira her devirde terbiye, ihtilalci bir müessese değil, belki sadece tesisçi bir müessesedir. O, yeni bir hayatı yoktan vücuda getiren sihirli bir kuvvet değildir. Belki tarihî ve bünyevî sebeplerden dolayı tabiatile ve zaruretile vücude gelen içtimaî inkılâpları ruhlarda tesis eder. Binaenaleyh yeni bir terbiye olmak için her şeyden evvel yeni bir hayat tarzının meydana gelmiş olması lâzımdır. [2].

O halde pedagok için en tabiî olan vazife "cemiyet için bir mefküre icat etmek„ değil, cemiyette zaten kuvvet halinde mevcut olan "yeni hayat mefküresini terbiye hayatına indirmek„ tir.

Bu nasıl mümkün olur?.. İçinde yaşadığı cemiyetin müesseselerini birer tabiat mevzuu gibi âfakî surette tetkik ederek, ve bu tetkiklerinde eski ile yeniyi, diğer tabirle ölü ile diriyi, müstehase ile örfü ayırarak. Mefkûre mevhumeden ayrı bir şeydir. Edebiyatı-cedidenin "gayei-hayal„ tabirile ifade ettiği bu mefkûre, kendisine yaklaştıkça uzaklaşan ve varılması mümkün olmıyan bir hayal gayesi değil, canlı, feyizli, kusursuz şe'niyetin kendisidir[*].

Onun için diyorum ki pedagoji manüellerinin yaptığını yapmak doğru bir hareket değildir. Beden, iş, musiki... gibi en amelî, fikre, şuura en az muhtaç farzedilen dersler de dahil olduğu halde bir dersin tedris usulünü tesbit etmek basit bir iş değildir. Bunlar yalnız aklı-selim ile, ihtibarî müşahede ile, gelişi güzel halledilliverecek meseleler değildir. Alfabe tedrisi gibi tedris işinin en kolayı zannedilen bir işin hallinde bile salim bir ameliye şekline varmak için meselâ psikoloji mu'talarından daha ileriye gitmek, zekâmızın mebde'lerine, marifet nazariyesine kadar çıkmak lâzım gelir. "Alfabe tedrisinde dağınık ve toplu tedris usullerinden hangisi müreccahtır?„ sualine cevap vermek kolay bir iş değildir. Bu suale cevap verebilmek için zekânın yüzünde değilse de, yaratıcı nahiyelerinde nasıl çalıştığını öğrenmek lâzım gelecektir. Yoksa mesele halledilmez, yahut sureta ve zahiren halledilmiş olur.

Tarihin tedrisi usulünün tayinindeki güçlük te bundan daha az değildir. Bu bahsin ilmî mahiyeti ayrıca ruhî mahiyeti tespit edilmedikçe ve ilmî şahsiyetin bir cüzi olan tarihçi şahsiyetinin nasıl, hangi muhitte ve ne gibi faaliyet ve teşebbüs şartlariyle teşekkül ettiği tetkik edilmedikçe ve çocuğun tarihî mu'taları hazım ve temessül edecek olan ruhî ve ictimaî şahsiyet makanizması hakkında fikir olmadıkça halledilmesine imkân göremiyorum, halbuki klasik pedagoji eserlerinde bunların hiç biri mevzuubahs edilmeyor. Sadece tarih tedrisi göya basit bir iş, mesela bir yol tarif eder gibi tarif edilmektedir!.. Böyle bir fikrî vaziyetin mürebbinin mesleği için çok tehlikeli olduğunu zannediyorum. Onun için asıl teknik mevzuundan fedakârlık ederek menbalara, felsefî mebdelere kadar çıkmak istiyorum.

Zaten mürebbiliğin sırf ameliyeye, san'ata ait olan kısımları kitaptan, tefekkürden değil, görgüden ve tecrübeden gelecektir. Her san'atta olduğu gibi. Fakat ne bu görgü ne de bu tecrübe nazariye kısmını, asıl fikir ve tefekkür kısmını veremez. İlmin ve tefekkürün hakkını kendilerine vermek lâzımdır.

Bir tarih tedrisi usulüne varması lâzım gelen bu yazıları yazmak için başlıca şu meseleler üzerinde durdum ve şahsî bir kanaat elde etmek için uğraştım. "Evvelâ tarih nedir?„ bu suale mümkün olduğu kadar doğru, hiç bir ilmin, hiç bir mezhebin nakilliğini yapmak istemeksizin cevap vermeye çabaladım. Çünkü evvelâ bu sualin cevabı verilmek lâzımdır. Sonra "Tarih ilimmidir, değilmidir?„ sualini sordum. Bu suale de cevap verdim. Bundan maksadım bir usûliyat eseri haline getirmek ve nazarî bir münakaşa mevzuuna sapmak değildir. Beni düşündüren nokta şu dur: Tarih tedris eden her muallim bu bahsin bir ilim olup olmadığını bilmelidir.Çünkü ilim olduğunu veya olmadığını kabul ettiğine göre tedrisatının tabiati de değişecektir. Her memlekette tarih tedrisatını elan millî terbiyenin bir vasıtası ve hal için bir örnek gibi anlayan müphem fikirli insanlar vardır. Tarihin bu millî terbiyeye hizmet edip edemiyeceği, eğer bir terbiyeye hizmet ederse ne suretle edeceği, yine tarihin bir mefkûre mektebi olup olmadığını mürebbinin bilmesi lâzımdır.Çünkü tarih tedrisatı bu müspet ve menfi tesirlerinin bilinmesine göre bir seciye alacaktır. Tarihin hizmeti hayatta beni çok işgal eden bahislerden biri olmuştur. Tarihe atfedilegelen roller, hizmetler tarihte hakikaten varmıdır yokmudur, varsa nedir, yoksa tarihin faydası nedir?„

Tarih tedrisatını alâkadar eden mühim meselelerden biri de bizzat tarihçileri alâkadar eden "tarih felsefesi"dir. Bir tarih felsefesi varmıdır, yokmudur? varsa bunun mahiyeti nedir, yoksa yapılamazmı? Bunun ilmî mahiyeti neden ibaret

[2] İçtimaiyat noktai nazarından terbiye. İsmail Hakkı, s. 15 - 17

[*] E. Durkheim, Determination du fait moral. (Sociologie et philossphie) p. 130 - 131

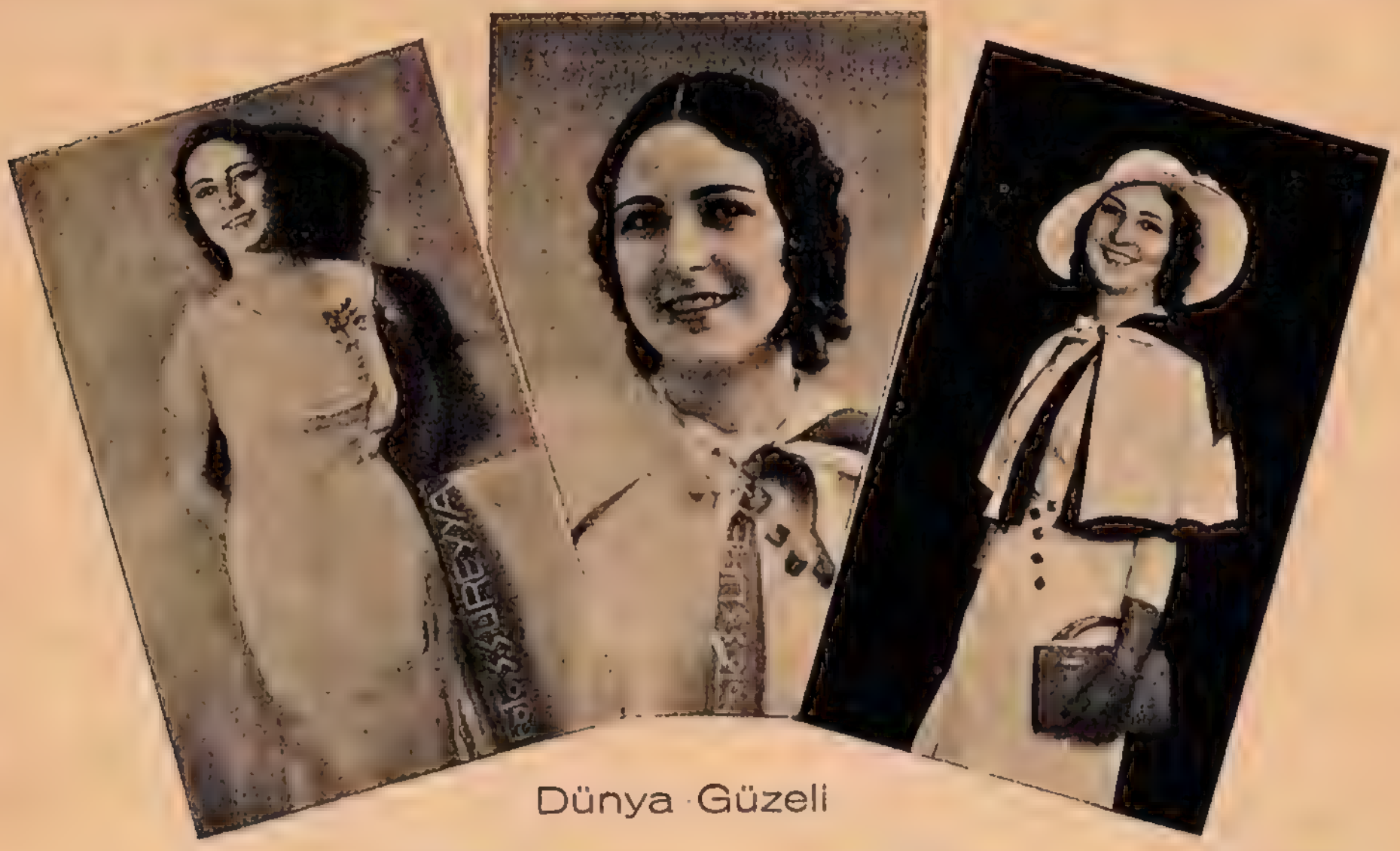

Dünya Güzeli

Keriman Ecenin zarif üç pozu daha (Foto Süreyya)

olabilir? " Tarih bir tekerrürdür„ diyenlerle, "tarih tekerrür etmez„diyenler arasında esaslı telakkî farkı vardır. Bu iki ayrı kanaat arasında tarih muallîminin vaziyeti ne olacaktır. Onun için tarih felsefesi mezheplerini ayrı ayrı hülasa ve naklettikten sonra bunların mantıkî hüviyetlerini tebarüz ettirmeye çalıştım.

Tarih tedrisatını alâkadar edecek olan mühim noktalardan biri de tarihin usuliyatıdır. Tarihî tetkiklerde müşahedenin, muhakemenin, muhayyilenin hissesi nedir? Tarihî tetkiklerde ilmî şüphe, ilmî kontrol nasıl bir hizmet yapar?.. Bütün bunlar yalnız felsefe hocasını alâkadar eden mantık meseleleri değildir. Tarih hocasının da iyice bilmesi ve anlaması lâzım gelen bahislerdir. Çünkü benim kanaatimce tarih tedrisatının gayesi velev ufak mikyasta velev gayet mütevazı bir şekilde olsun tarihçinin şahsiyetini talebeye aşılamaktır. Bu şahsiyet bilinmedikçe bu aşının tutması imkânı yoktur.

Bütün bu noktaları aydınlattıktan sonra asıl tarih pedagojisine giriyorum. Bu kısımda yaptığım gene klasik eserlerin yaptığından büsbütün farklıdır. Evvelki kısımların tetkikinden sonra hemen bir takım amelî dusturlar çıkarmak sevdasında değilim. Bir tarih pedagojisinin tesisi için yaptığım şey bir takım esaslı noktaların tenviridir. Ezcümle tarih tedrisatının gayesi nedir? Sualine cevap veriyorum. "Geçmiş zamanlar hakkında malûmat vermek, eski medeniyetlerin fikrin kazandırmak, insanın mazisini öğretmek...„ gibi harcı-alem cevaplar beni tatmin etmiyor. Bunları hem eksik hem de vüzuhsuz buluyorum. Tarihi tedrisatın gayesini "tarihçi şahsiyetinin tesisi„olarak kabul ettikten sonra bu şahsiyetin tabiatını görmek istiyorum. Sonra bu tabiatın hangi muhitlerde ve hangi şartlarla teşekkül ettiğini tetkik ediyorum. Sonra bu şahsiyeti vücuda getiren ilim tekniğini nazarı-dikkate alıyorum. Ve nihayet çocukta tarihî şe'niyet fikrinin teşekkülü imkanlarını araştırıyorum.

İşte bu tetkikler neticesinde bazı idare edici fikirlere, prensiplere vasıl oluyorum ki bunun adına en nazarî ve en geniş mahiyetile tarih pedağojisi diyorum. Bu yazılar bu pedagoji nevini kaba taslak da olsa vücuda getirmek için yazıldı. Bir eser sahibinin maksadı anlaşılmadan güç anlaşılır. Bunun için de her şeyden evvel kalbinde bir muhabbet taşımak lâzımdır, zira muhabbetsiz idrak yoktur. Bu satırları yazarken ilk mektep hocasının ve lise muallîminin elinde dolaşan harcı-alem pedagoji rehberlerinin bir faydası olacağını düşünüyorum. Fakat bu amelî düsturlar nazariyelerle birleşmeden hizmet edemezler. Hususile düşünülsün ki pedagoji gelişi güzel bir düstur mecmuası değil, kökleri nazariyede olan bir ameliyenin tefekkürüdür. Amele sarktığı kadar ilme tutunmak mecburiyetindedir.

MUTEVAZI AŞİNALARDAN

MISIR BUĞDAYCI

KERİM EFENDİ

Yazan: Hikmet Feridun

İhtiyar amucam elindeki sarı maşayı büyük bakır mangala yaklaştırdı. Mangalın içindeki nar gibi kızarmış ateşi şöyle bir karıştırdıktan sonra:

"Mangal başı kış mevsiminin lâlezarıdır..." dedi. Ateşlerden biri mangalın içinde up uzun dikilmişti.. Amucam bu ateşi görünce bana işaret etti·

— Bak, ateş nasıl dikilmiş.. yolcu var b'ze...

Dışarıda bir kar fırtınası telgraf tellerinde garip bir kış melodisi çalıyordu... fırtınanın ıslığını hafiflettiği bir sırada topal bir ses tahta evlerin sıralandığı, ışıksız, kaldırımsız eski mahalleyi sendeleye sendeleye dolaştı:

"Geeeeevrecik mısır buğday!„
"Geeeeevreciiiiik!„
"Usta yapar„
"Çırak satar„
"Satamazsa„
"Dayak ataaar„
"Geeeeevrecik!„
"Haniya.. mısır buğday...„

Bu melankolik ses sanki beni görünmeyen bir ekspresе bindirdi... ve bu zaman ekspresile bir saniyede yirmi sene evveline döndüm.. Dışarıda, telgraf tellerinin konseri arasında perde per de yükselen bu sesi 20 senedenberi işitmemiştim... amucamla biribirimize bakıştık... ben 20 sene evvelki gibi yine gülümseyerek fısıldadım:

— Kerim Efendi... mısır buğdaycı...

Dışarıdaki ses hâlâ devam ediyordu:

"Hilâl doğar olur Ay„
"Kar beyaz mısır buğday„
"Yüz paraya, al bir tabak„
"Otur da ye lezzete bak„
"Haniya.. geeeeevrecik„

Pencereye yaklaştım... artık fırtına adam akıllı sakinleşmişti... mısır buğdaycı Kerim Efendinin sesi mahalleyi âdeta harekete getirdi. Kafesler tıkırdatılıyor, perdeler aralıklanıyor, camlar vuruluyor. Açılan sokak kapılarının önünde, ellerinde petrol lâmbalarile entarili, Şam hırkalı hayaller peyda oluyor, köşede cumbalı evden telaşlı bir çocuk sesi:

— Mısır buğdaycı. Mısır buğdaycı!..

O her açılan kapıya, her tınkırdayan cama, her tıkırdayan kafese 20 sene evvelki aynı cevabı veriyordu:

— Şimdi.. şimdi, Efendim...

Mısır buğdaycı Kerim Efendi!.. Bu isim İstanbul'un tahta evli iç mahallelerinde neler ifade etmezdi.. O başlı başına bir şöhretti. Bir çeyrek asırdanberi bütün kış geceleri kenar mahalleler de çın çın çınlardı... Kerim Efendi, mısır buğdaycı tipinin en çelebisi, en zarifi idi.. Onun beylerden, paşalardan, zenginlerden bir çok müşterileri vardı... Kerim Efendinin inci gibi yazısı bütün kenar mahallelerde meşhurdu.. Rivayete nazaran kendisi de konakta büyümüş, görmüş, geçirmiş, okumuş bir adammış... Nufuzlu müşterileri Kerim Efendiye ne iyi işler bulmuşlardı.. Fakat o bunların hiç birisine yanaşmadı... İhtiyar mısır buğdaycı aynı zamanda bir sanatkardı. Kendi kendine maniler, beyitler düzer, karanlık kış gecelerinde fırtınanın içinde kendi manilerini bağıra bağıra okurdu.. O mesleğin, karlı kış gecelerinin, yanık manilerinin aşıkı idi.. bunun için ne kâtipliğe, ne de başka bir işe yanaşmıyordu. Alnım cama dayalı bunları düşünürken Kerim Efendinin sesi bizim evin önünde yükseliyordu:

"Bahçelerde çıkar ıtır„
"Tandır yanar çatır çatır„
"Mısır buğday kıtır kıtır„
"Keyfine bak çıtır çıtır„

Aşağıya indim, paslı kapıyı gıcırdata gıcırdata açtım...

— Merhaba, Kerim Efendi...

Bir camı mavi fenerini kaldırıp yüzüme dikkatli dikkatli baktı:

— Merhabaaaa... efendi oğlum...

Sanki aradan bir gün bile geçmemiş gibi:

— Bir tabakmı?. diye sordu...

Zenbilini yere koydu.. kar gibi bem beyaz torbasını açtı... pırıl pırıl kalaylı küçük sahanı patlatılmış mısırla doldurdu. O bütün bunlarla meşgul iken ben de kendisini uzun uzun tetkik

(Devamı 47 inci sahifede)

MİRALAY CHABERT

Honnoré de Balzac tan (46 ncı nushadan devam) *YAŞAR NABİ*

ziyade ne suretle vukua gelmiş olmaları icab ettiğini îzah edeyim. Cenabı-haktan başka kimsenin bilemeyeceği bazı hâdiseler onlardan bir çoklarını birer faraziye halinde göstermeğe beni mecbur ediyor. Evet, Mösyö, aldığım yaralar ihtimal ki bir tetanos husule getirmiş, yahut bana, zannederim katalepsi denilen hastalığa müşabih bir nöbet vermiş olacak. Harp usulü veçhile elbiselerimin alınmasına ve ölüleri gömen insanlar tarafından askerler çukuruna atılmış olmama başka ne mana verilebilir! Burada, ancak, ölümüm demek icabeden hâdisenin vukuundan sonra öğrenmiş olduğum bir kaziyeyi zikretmeme müsaade buyurunuz. 1814 te Stuttgard'ta alayımın sabık bir başçavuşuna rasgeldim. Size biraz sonra kendisinden bahsedeceğim ve beni tanımağa yegâne razı olan bu aziz adam, sağ kalmış olmaklığım keyfiyetini bana şu suretle îzah etti. Ben yaralandığım anda atım da böğrüne bir kurşun yemiş. Hayvan ve süvarisi demek iskambil kâğıtlarından bir köşk gibi yıkılmıştılar. Ya sağa veya sola düşünce, şüphesiz atımın vücudiyle örtülmüştüm ve bu beni hayvanlar tarafından ezilmekten ve kurşun yemekten muhafaza etmişti.

Kendime geldiğim zaman, Mösyö, yarına kadar anlatsam bile size bir fikir veremiyeceğim bir vaziyet ve hava içindeydim. Teneffüs ettiğim mahdut hava müteaffindi. Kımıldamak istedim, ve yer bulamadım. Gözlerimi açtığım zaman, bir şey görmedim. Havanın azlığı en tehditkâr ve beni vaziyetim hakkında en çabuk tenvir eden ârıza oldu. Anladım ki bulunduğum yerde hava kat'iyen değişmiyordu ve ben ölmeğe mahkûmdum. Bu düşünce ayılmama sebep olan tarifi imkânsız acıyı bana unutturdu. Kulaklarım şiddetle çınladı. Ortasında yattığım cenazeler yığınından yükselen iniltiler işittim, veya, hiç bir şey iddia etmek istemiyorum, işittiğimi zannettim. Bu anların izi hafızamda çok muzlim, hatıralarım çok karışık olmasına rağmen daha sonraları çekeceğim ve zihnimi perişan eden daha derin ıztırapların izlerine rağmen, bazı geceler oluyor ki ene bu boğuk feryatları işittiğimi zannediyorum! Lâkin bu haykırışlardan da korkunç bir şey oldu, bir daha hiç bir yerde bulamadığım bir sükût, hakikî bir mezar sükûtu. Nihayet ellerimi kaldırıp ölüleri yoklayarak, başımla üstümdeki insan gübresi arasında bir boşluk olduğunu fark ettim.

Sebebi bence meçhul bir tesadüf eseri olarak bana bırakılmış olan açık mesafeyi böylece ölçebildim Galiba, kayıtsızlık veya acele yüzünden bizi karma karışık çukura atarlarken üzerimde iki ölü, bir köşkün temelini kuran bir çocuk tarafından birbirine dayatılan iki iskambil kâğıdının vücuda getirdikleri zaviyeye müşabih bir zaviye teşkil edecek bir vaziyette kalmışlardı. Acele ile etrafımı araştırırken, - çünkü kaybedecek vakit yoktu, - mes'ut bir tesadüf eseri olarak vücutsuz bir kol buldum, bir Hercule kolu! Hayatımı kurtaran sağlam bir kemik. Bu umulmadık yardımcı olmasaydı, telef oluyordum! Fakat, tahmin edebileceğiniz bir gayretle, şüphesiz üzerimize atılmış olacak topraktan beni ayıran cenazelerle uğraşmağa başladım, üzerimize diyorum, sanki canlı insanlardan bahsediyormuşum gibi. Adam akıllı çalışıyordum, Mösyö, çünkü işte sağım! Lâkin bugün, hayatla benim arama bir set çeken etten duvarı delmeğe nasıl muvaffak olduğumu bilmiyorum. Siz bana " üç kolun varmış! „ diyeceksiniz! Meharetle kullandığım bu manivelâ bana daima, yerlerindem oynattığım cenazeler arasında bulunan bir parça hava tedarikine yarayordu, ben de teneffüslerimde muktesit davranıyordum. Nihayet, gün ışığını gördüm, fakat bir kar tabakası arasından, Mösyö! Bu esnada, başımın yarılmış olduğunun farkına vardım. Çok şükür ki kanım veya arkadaşlarımın kanı, yahut ne bileyim, belki de atımın parçalanmış derisi, pıhtılaşarak, sanki tabiî bir muşamba ile başımı örtmüştü. Bu kabuğa rağmen kafam kara temas edince bayıldım. Bununla beraber, hâlâ mevcut olan bir parça hararetim etrafımda karları erittiği için, kendime geldiğim zaman küçük bir deliğin ortasında bulunuyordum ve buradan gücüm yettiği müddetçe haykırdım. Fakat o zaman güneş doğuyordu, işidilmek ihtimali onun için pek azdı. Tar-

lalarda acaba şimdiden insan var mıydı? Ayaklarımdan istinat noktası böğürleri kuvvetli merhumların üstü olan bir yay yaparak yükseldim. Hissediyorsunuz ki onlara "Talihsiz cesarete hörmet!,, demenin zamanı değildi. Kısaca, Mösyö, uzun zaman, oh evet! uzun zaman o kâfir Almanların hiç insan görmedikleri yerde ses işitince kaçtıklarını görmek azabına, eğer kelime beni kudurtan hissi tecessüm ettirebilirse, katlandıktan sonra nihayet, yerden bir mantar gibi bitmiş olan kafama yaklaşacak kadar cessur veya mütecessis bir kadın tarafından çıkarıldım. Bu kadın kocasını bulmağa gitti ve ikisi beraberce beni fakir kulübelerine götürdüler. Galiba katalepsim biraz hafiflemiş olacak: (üzerinde hiç bir fikrim olmayan fakat ev sahiplerimin söylediklerinden bu hastalığın bir tezahürü olması lâzım geldiğine hükmettiğim halimi tasvir için bu tabiri kullanmama müsaade edin.) Altı ay hiç konuşmadan veya konuştuğum zaman sayıklayarak hayatla ölüm arasında kaldım. Nihayet ev sahiplerim beni Heilsberg hastahanesine kabul ettirdiler. Anlıyorsunuz, değil mi, Efendim, mezarın karnından anamın karnından olduğu kadar çıplak çıkmıştım; öyleki, altı ay sonra, günün birinde bir zaman Miralay Chabert olduğumu hatırladığım, ve şuuruma sahip olunca hastabakıcımdan her hangi zavallı bir serseriye gösterilen biraz daha fazla hörmet elde etmek istediğim zaman bütün koğuş arkadaşlarım gülmeğe başladılar. Çok şükür ki cerrah iyileşmemi kendisine bir izzeti-nefis meselesi yapmış ve tabiî olarak hastasiyle alâkadar olmuştu.

Kendisine eski hayatımı insicamla anlattığım zaman ismi Sparchman olan bu mert adam, memleket kanunlarınca matlup olan adlî merasim dahilinde, ölüler çukurundan mucizevî çıkarılış şeklimi, halâskârım kadının ve kocasının beni buldukları gün ve saati, yaralarımın nevi ve hakikî vaziyetini tesbit ettirdi ve bütün bu zabıtlara bir de şahsımın tarifini ilâve etti. Ve lâkin şimdi bende ne bu mühim vesikalar ne de Heilsberg'te bir notere hüviyetimi tesbit için tutturduğum zabıt var! Harp dolayısiyle bu şehirden kovulduğum gündenberi ekmeğimi dilenerek, maceramı anlattığım zaman deli yerine konularak ve sözlerimi isbat edecek ve beni cemiyet hayatına kabul ettirecek vesikaları elde etmek için on para bulamadan ve kazanamadan daima bir serseri gibi dolaştım. Ekseriya, hastalıklarım beni mevsimler imtidadınca hasta Fransızlara bakılan fakat ahalisinin Miralay Chabert olduğunu iddia eder etmez adamla alay ettikleri küçük şehirlerde kalmaya mecbur ediyordu. Uzun zaman bu gülüşler, bu şüpheler bende zararı yine kendime dokunan bir feveran uyandırıyordu ve hattâ Stuttgard'ta deli diye kapatılmama bile sebep oldu. Hakikaten de, hikâyemden anlıyacağınız veçhile bir adamı deliğe tıkmak için kâfi sebepler vardı! Tahammül etmeye mecbur kaldığım iki senelik bir hapisten sonra, gardıyanlarımın bin defa: "İşte Miralay Chabert olduğunu zan eden zavallı adam!,, diye cevap verildiğini işittikten sonra kendi maceramın imkânsızlığına kendim de kanaat getirdim, mahzun, mütevekkil, sakin oldum ve hapishaneden çıkıp Fransayı tekrar görebilmek için kendimin Miralay Chabert olduğumu iddiadan vaz geçtim. Ah! Mösyö, Parisi tekrar görmek! Bu öyle çılgınca bir arzuydu ki ben...

Bu yarım kalmış cümleden sonra, Miralay Chabert derin bir tahayyüle daldı ve Derville onun bu haline hörmet etti.

— Mösyö, günün birinde, diye müşteri devam etti, bir bahar günü, her mevzu üzerinde insicamla konuştuğunu ve artık kendimi miralay Chabert diye göstermediğim için elime on thaler [1] verdiler ve beni kapı dışarı ettiler.

Doğrusu, o zamanlar ve hattâ bazan bugün de ismim hiç hoşuma gitmez. Adeta kendim olmak istemiyorum. Haklarımı bilmek hissi beni öldürüyor. Hastalığım mazideki hayatıma ait bütün hatıraları bana kaybettirmiş olsaydı, mes'ut olacaktım! Her hangi bir isim altında tekrar hizmete girer ve kimbilir, belki de Avusturya'da veya Rusya'da müşir olurdum.

Derville:

— Mösyö, dedi, bütün düşüncelerimi altüst ediyorsunuz. Sizi dinlerken rûya gördüğümü zannediyorum. Lûtfen, bir dakika duralım.

Miralay melankolik bir tavurla:

— Siz, dedi, beni bu kadar sabırla dinleyen yegâne insansınız. Hiç bir hukukçu davama başlamak için lâzım gelen evrakı Almanyadan getirtmek üzere bana on napoleon borç vermeye razı olmadı...

Eski ıztıraplarının hikâyesini dinlerken müşterisinin acıklı vaziyetini unutan Derville:

— Ne davası? dedi.

— Lâkin, Mösyö, kontes Ferraud benim karım değil midir? kendisinin bana ait olan otuz bin frank iradı var ve bana on para vermek istemiyor. Bunları avukatlara, aklı başında adamlara söylediğim zaman, ben bir dilenci, bir kont ve kontese karşı dava açmayı teklif ettiğim zaman;

(Devamı 47 nci sahifede)

1) Takriben 16-17 altın kuruş kıymetinde eski bir Avusturya sikkesi

KLASİK BİR ŞAHESER

Alis"in Sergüzeştleri

Geçen sayımızda takdim ettiğim'z Levis Karoll un bu şaheseri bütün dünyada yegânedir.

II.

Göz yaşlarından peyda olan Göl

"Ay ay! Şimdi de dünyanın en büyük dürbünü gibi açılıp uzanıyorum! Eh, Allaha ısmarladık, ayaklarım!„

(Aşağıya dönüp ayaklarına baktığı zaman onlar kendisinden o kadar uzaklaşmışlardı ki âdeta görünmez olmuşlardı).

" Ah benim ayacıklarım, şimdi size çoraplarınızı ve kunduralarınızı kim giydirecek? Ben artık, eminim, size yetişemem! Böyle giderse az sonra sizden o kadar uzak bulunacağım ki işinize bakamıyacağım; başınızın çaresine kendiniz bakın, gayri„-Sonra tekrar düşündü:

"Fakat onları kendi hallerine bırakmak da olmaz. Sonra onlar da başlarını alırlar, başka tarafa giderler, beni yaya bırakırlar! Durunuz bakayım. Aklıma şu geliyor: Onlara hiç olmazsa bayramdan bayrama birer çift ayak kabı yollasam nasıl olur?„ Bu fikir üzerine bunun icra plânını da tatbik etmeye koyuldu:

"Hediyemi pek âlâ koli - postal olarak arefe gününde gönderebilirim! Birinin kendi ayaklarına hediye göndermesi de ne tuhaf olur ya! Hele adresi ne ömür olacak!

Alis'in Sağ ayağı Bey

Kayseri seccadesi
Ocağın yanında

(Alis'in selâmlariyle)

"Aman! Ben de ne budalalıklar söylüyorum!„ Tam o anda başı divanhanenin tavanına çarptı: O şimdi üç metreden daha yüksekti; hemen altın anahtarı aldı ve bahçe kapısına koştu.

Fakat heyhat! Şimdi de becerebildiği yan uzanıp kapının aralığından bir güzel bahçeye bakmaktan ibaret kaldı; kapıdan bahçeye geçmek deminkinden daha imkânsızdı. Çömelip oturdu ve tekrar ağlamağa başladı. Fakat derhal pişman oldu:

"Böyle ağlamak ayıp değil mi sana, diyordu; sırık gibi boyundan utan, koca kız!„(Bu da yalan değildi ya). Fakat bu azarlama faide vermedi; o bir düzüye, iki gözü iki çeşme, testilerle yaş dökü-yordu. O kadar ağladı ki yaşlarından etrafı göl k e s i l d i, kendi ortasında kaldı.

Biraz sonra uzaktan gelen küçük bir ayak pıtırdısı duydu, hemen gözlerini silerek geleni anlamak istedi. Beyaz Tavşan işinden dönüyordu:

mükemmel giyinmiş, bir elinde beyaz göderi eldivenler, öbür elinde kocaman bir yelpaze; hem koşarak ilerliyor hem söyleniyordu: "Vah vah! Şimdi Düşes, kendisini beklettim diye, bir kızacak ki!„ Alis, öyle ümitsiz bir hale gelmişti ki kime olsa yalvaracak; Tavşan yanına yaklaşınca yavaş, çekingen bir sesle başladı: "Lütfen, Beyefendi..„ Tavşan şiddetle sıçradı, beyaz göderi eldivenlerle yelpazeyi ellerinden attı, ve *ayaklarından* geldiği kadar koşarak kaçtı.

Alis yelpaze ile eldivenleri yerden kaldırdı ve divanhane çok sıcak olduğu için, hem yelpazeleniyor hem söyleniyordu: "Çocuklar, çocuklar bu günkü haller ne acayip! Halbuki daha dün her şey yolunda idi. Yoksa beni bu gece değiştirdiler mi, dersiniz? Düşüneyim, bakayım: Ben bu sabah kalktığım zaman değişmişmi idim, acaba? Hatırlar gibi oluyorum: Biraz başka türlü hissediyordum, galiba. Peki ama değişmiş isem, sormak lâzım gelmez mi: "Şimdi kim olabilirim ben?„ Büyük bilmece burada!„

Bunun üzerine tanıdığı kendi yaşındaki bütün çocukları aklından geçirmeye ve bunlardan hangisine değişmiş olabileceğini anlamıya çalıştı.

"Eminim, ben Ada değilim,„ dedi, "çünkü onun saçları lüle lüle kıvırcık, benimkilerin hiç kıvırcık lüleleri yok. Yine eminim, ben Mabel olamam, çünkü ben her türlü şeyler bilirim, halbuki o bunların yarısını, yarısının yarısını bile bilmez. Sonra, efendim, o kendisidir, ben de kendim. Aman, çocuklar, bu ne zor mesele! Bir kere de kendimi imtihana çekeyim, eskiden bildiklerimi hâlâ biliyor muyum, bilmiyor muyum? Evvelâ hesaptan: dört kere beş - oniki; dört kere altı - onüç; dört kere yedi... ay ay, bu gidişle yirmiye çıkamıyacağız! Kerrat cedvelini unutmuşum, ama bunun pek ehemmiyeti yok. Bir de coğrafyadan kendimi imtihana çekeyim: Londra Parisin paytahtı, Paris Romanın paytahtı, Roma... Aman, ne saçmalar! Meğer bütün söylediklerim saçma! Öyle ise ben Mabele değişmiş olabilirim! Bir de ezberden imtihan olayım, bakayım: Küçük timsahı söyleyeyim.„

Dersini ezber okuyan çocuklar gibi ellerini dizleri üstüne koydu, okumağa çalıştı, fakat ses kısık çıkıyor, kelimeler bir tuhaf kulağa çarpıyordu:

Küçük timsah, küçük timsah
Parıltılı kuyruğunu nasıl kullanır,
Nilin sularını nasıl saçar
Altın yollar üstüne!

"Eminim manzumenin doğrusu bu değil„.

Bedbaht Alis böyle düşündü ve gözlerinden yine yaşlar boşandı.

"Ben mutlaka Mabel olmuşum; şimdi artık gidip o küçük fena evde oturmağa mecburum; artık oynıyacak oyuncaklarım olmıyacak; halbuki ezberliyecek bir sürü derslerim olacak! Yok, yok, iyice aklıma koyuyorum: Şayet Mabel olmuş isem burada aşağıda kalacağım! İstedikleri kadar başlarını uzatıp aşağıya baksınlar, istedikleri kadar beni yukarıya çağırsınlar: "Kızım, yeter artık, yukarıya gel!„ desinler; ben sadece bakıp soracağım: "Evvelâ söyleyin bakayım, ben kimim? söyleyeçeğiniz kimseyi beğenirsem yanınıza gelirim, beğenmezsem başka birisi oluncaya kadar burada kalacağım...„

"Fakat ah, zavallı ben!„ diye haykırdı, "keşke akıllarına gelse de başlarını aşağıya uzatsalar! Ne kadar usandım şurada yapa yalnız kalmaktan!„

Bunu söylerken ellerine baktı ve Tavşan'ın küçük göderi eldivenlerinden birini eline geçirmiş olduğuna şaştı. "Ben nasıl giymişim bunu? „ diye püşündü, "demek, tekrar ufalıyorum.„ Ayağa yalktı, basamağın yanına geldi, ölçündü; aşağı kukarı şimdi ancak bir arşın boyunda kalmış olduğunu anladı; boyuna da büzülmesi devam ediyordu: Çabucak keşfetti ki bunun sebebi olsa olsa elinde tuttuğu yelpaze olacak; büsbütün eriyip yok olmaktan kendini kurtarsın diye yelpazey elinden fırlatıp attı.

Bu yeni değişmeden biraz korku çeken Alis "dar kurtulmuşuz!„ dedi ve yok olmadığına mem

nun, tekrar bahçeye çıkmayı düşündü. Çabucak küçük kapıya geldi, fakat heyhat! Kapı tekrar kapanmıştı; küçük altın anahtar da eskisi gibi cam masanın üstünde idi. "İşler fena, hem her zamankinden daha fena„ diye düşündü bedbaht kızcağız, "çünkü ömrümde bu kadar ufaldığım yoktu. Diyorum ya, işler fena!„

Bu sözleri söylerken ayağı kaydı, yüz üstü bir tuzlu suyun içine kapandı. Birdenbire "denize mi düştüm, ne oldum böyle?„ diye düşündü, ve kendi kendine, "denizde isem şimendiferle dönebilirim„ dedi. (Alis ömründe bir kere deniz kenarında bulunmuştu ve hatırasından şu neticeyi çıkarıyordu ki, deniz nerede varsa orada, mutlaka, kumluk sahil, kumsalda tahta küreklerle çukurlar kazan çocuklar, ve yatmak için oteller, geri dönmek için de şimendifer vardır.) Fakat çok geçmeden anladı ki üç metre boyunda iken döktüğü göz yaşlarından peyda olan gölün içinde bulunuyor.

"Keşke bu kadar ağlamasaydım!„ Alis böyle sızlanıyor bir taraftan da yüzerek oradan karaya çıkmağa çalışıyordu. "Şimdi kendi göz yaşlarım içinde boğuldum diye bana ceza da verirler, muhakkak! Bu pek tuhaf olacak her halde! Ama bugün her şey tuhaf değil mi zaten?„

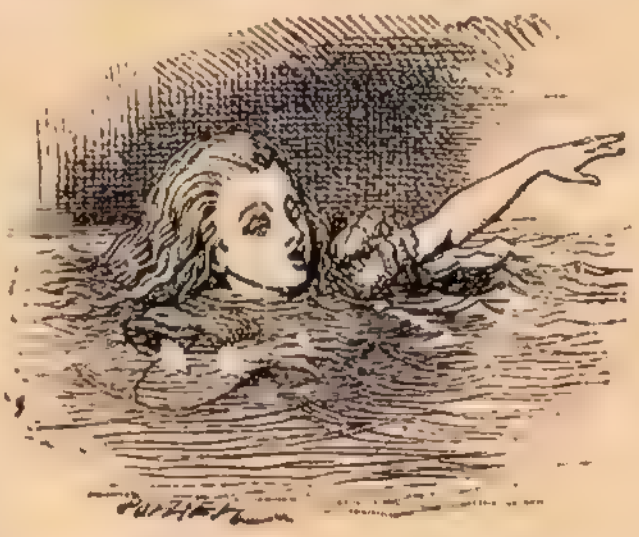

Tam o anda, biraz ötede, gölün içinde bir şeyin çırpındığını duydu ve ne olduğunu anlamak için ona doğru yürüdü: En evvel bunun bir su aygırı, bir deniz öküzü olacağına hükmetti; fakat çok geçmeden şimdi kendisinin ne kadar ufak kalmış olduğunu hatırladı, kendi yüzdüğü göz yaşı gölünün içinde olsa olsa bir farenin atlamış olabileceğine aklı erdi.

Alis düşündü: "Şu fare ile konuşmaktan bir faide çıkar mı acaba? Burada, aşağıda her şey öyle yolundan aykırı ki farelerin de konuşması mümkün.

"Bir kere deneyelim, her halde bunun bir ziyanı olmaz.„ Böyle düşündü ve konuşmağa başladı: "Ey fare, bu gölden dışarı çıkmanın bir yolunu biliyor musun? ben yüze yüze yoruldum, takatım kalmadı, ey fare (!)" (Alis bir fare ile konuşmanın en iyi yolu budur, zannetti; çünkü her ne kadar eskiden bir fare ile konuşmuş değil idiyse de kardeşlerinin lâtince gramer kitabında

şöyle bir misal gördüğünü hatırladı: fare, farenin, fareyi, fareye, ey fare!) Fare ona daha ziyade emniyetsiz bir tavurla baktı, ufacık gözlerinden birini kırpar gibi oldu. Fakat hiç bir şey söylemedi.

Alis "ihtimal İngilizce anlamıyor" diye düşündü, "belki de Fatih Giyomla beraber gelmiş bir Fransız faresidir." (Çünkü Alis, bütün tarih! malûmatiyle beraber geçmiş vak'aların vuku zamanı hakkında açık bir fikri yoktu, bu mülâhaza üzerine fransızcaya başladı: "Où est ma chatte?" Bu onun fransızca kitabında ilk cümle idi. Fare bir sıçrayışla sudan fırladı. Ve korkudan bütün vücudu titredi. Alis hayvancığı gücendirdim üzüntüsü ile derhal bağırdı:

"Affınızı rica ederim! kedilerden hoşlanmadığınızı tamamiyle unutmuştum. Fare de tiz, kızgın bir sesle: "Kedileri sevmem!„ diye haykırdı: "sen benim yerimde olsaydın kedileleri sever miydin?„ Alis yumuşatıcı bir sesle:

"Belki de sevmezdim, dedi; artık bundan dolayı bana kızma. Ben vakıa size kedimiz Dinahı göstermek isterdim, ve eminim, görmüş olsanız mutlaka seversiniz. O kadar sevimli bir mahlûktur. Fakat mademki istemiyorsunuz, ondan bir daha bahsetmeyelim.„ Kuyruğunun ucuna kadar titriyen fare bağırdı:

"Etmeyelim, ya! Bunların hiç lakırdısını etmek istemem! Ailem daima kedilerden nefret eder. Onlar fena, bayağı mahlûklar! Bir daha isimlerini işitmiyeyim!„

Alis lakırdıyı değiştirmeye samimî bir istical ile: "Bir daha söylemem öyle ise!„ dedi ve sordu: "Ya, ya... köpekleri sever misiniz?„

Fare cevap vermedi, Alis de hararetli hararetli anlatmağa başladı: "Bizim eve yakın öyle güzel bir köpek vardır ki size göstermek isterdim! Gözleri açık renkli; cinsi Terrier; anlıyor musunuz; hele koyu kıvırcık tüyleri! görülmeye şayan; ona bir şey atsanız koşar getirir; iki ayak üstüne kalkar, yemeğini rica eder; daha bir çok marifetleri var;; ben onların yarısını bile hatırlamıyorum, şimdi

(Devamı 47 inci sahifede)

Ebeveynin Terbiyesi

Çocukların huysuzluklarından ana baba mes'uldur.

Parents' Magazin'den:

Küçük Necile çok seviniyordu çünkü dayısı vâd etmişti: O gün sinemaya götürecekti. Annesi ve babası da birlikte gideceklerdi.

Oyuncaklarını odanın her tarafına dağıtmıştı. Annesi haber verdi: "Şimdi dayın gelecek. Haydi çabuk oyuncaklarını topla. Sonra gel giydireyim de vaktında yetişelim„ dedi ve odadan çıktı.

Annesi her nedense o gün pek sinirli idi. Bu sözleri sözleyişi de çocuğu fazla telâşa düşürdü. Oyuncakları hemen dolaba atıverdi, annesine koştu: "Topladım„ dedi.

Annesi bunu terbiye için bir fırsat ittihaz etti: çocuğun savruk olduğuna öteden beri kani idi. Belki de içindeki hiddeti izhar etmeye bir vesile arayordu: "Dur bakalım, dedi. Senin ne savruk olduğunu ben bilirim."

Dolabın teftişi feci bir netice verdi. Annesi haykırdı: "Terbiyesiz çocuk! Nasıl utanmadan yalan söyleyor! Şimdi hepsini dışarı çıkar da yeniden yerleştir!"

Necile annesinden hiddeti miras almış olduğundan haksız yere terbiyesizlik ve yalancılıkla itham edilince isyan etti: "Sinemadan geldikten sonra oplarım„ dedi.

"Ya şu dakikada toplarsın, yahut seni dün yada sinemaya götürmem.„

Bunun üzerine Necile gerçekten terbiyesizlikte bulundu: "Zaten sen götürmeyecektin ki, dedi, dayım götürecek.„

Bu cür'ete şiddetli bir ceza lâzımdı:

"Dur sen. Dayın gelsin de yaptıklarını bir bir anlatayım. Sinemaya götürür mü, götürmez mi, o zaman görürsün."

Babası ile dayısı eve gelince mes'ele aile meclisine havale edildi, Necile tövbe etmezse sinemadan mahrum brakılmasına karar verildi.

Çocuk ağladı, tepindi, kendini sokak kapısının önüne attı: "Siz de gitmeyeceksiniz!„ diye haykırdı. Üç kişi çocuğu güçlükle kapının önünden aldılar ve kendisini evde brakarak sinemaya gittiler. İçlerine sindi mi, artık siz tahmin edin.

İptida annesi biraz insaf ve mülâyemet göstereydi bu küçük aile facıasının vukuuna meydan kalmıyacaktı.

Beraat sabahleyin annesine yalvardı: "Anne, çorbımı kendim giyeyim. „Annesi telâşlı: "Hayır, beceremezsin, şimdi senin keyfini beklemeye vaktım yok„ diye darıldı. Kısa ve hararetli bir münakaşa neticesinde çocuk tokat yedi, çünkü kendi kenidine giyinmeyi öğrenmek temişti.

Azarlamanın tarzında da çok ehemmiyet vardır. Ahmedin zaif ve iştihasız olması annesini pek düşündürür. Sofrada ahmet inad ediyor: "Çorba istemem, mahallebi isterim!„ Annesi hiddetle: "Çorbayı içmeden mahallebi yok!„ diye bağırsa ağlar, büsbütün iştihası kapanır. Halbuki "Mahallebi hazır. Çorbayı güzel güzel iç de sonra hemen veririm„ diye kandırmak mümkündür.

Mevhibe küçük yaşından itibaren giyinmek hususunda pek müşkülpesenttir. Kendisine dikilen yahut hazır alınan esvapları çok defa giymek istemez, ve yahut giymeye razı olsa da pek mahzun olur. Nihayet annesi reyini sormadan hiç bir kumaş ve esvap almamaya karar verdi ve çocukta

okadar emin bir zevk keşf etti ki bir az daha büyüyünce birlikte alış verişe çıkmaktan âdeta istifade ederdi, hattâ kendi elbiseleri için de çocuğun reyini sormaya alıştı. Mevhibe elbisesini kendi dikmek istediği zaman annesi: "Brak, bozarsın" diye şevkını kırmadı. Bu suretle biçki ve dikişteki istidadı çabuk inkişaf etti.

Bu küçük misaller teksir edilebilir. Ana baba her zaman iz'an sahibi olsalar, küçüklerin de

bir izzeti-nefse, bir şahsiyete sahip olduklarını düşünseler terbiye meselesi lâyıkiyle anlaşılmış olurdu.

Bedri zaif iradeli, asabî bir çocuktur. Mektepten eve döndüğü zaman derslerine çalışmak isteyor. Fakat bunun için behemehal rahat ve tenha bir odaya muhtaçtır. Halbuki kendinin müstakil bir odası olmadığı gibi kışın teshin ve tenvirden iktısad için bütün aile bir odaya toplanır - fakat pek gürültücü, dedikoducu, kavgacı bir ailedirler. Aralarında çalışmak mümkün değil. Çocuk yorgun bir hareketle kitap ve defteri elinden bırakır, gezmeye çıkar, hava yağmurlu olursa arkadaşlarile kahvehaneye gider, kalbindeki bütün intizam ve sükûnet hasretlerini iskambil ve tavla oyunlarile uyuşturmaya çalışır. Evine avdeti düşününce karmakarışık odanın kavgaları arasına girmeyi mümkün mertebe geciktirir. Yaradılışında hassas, hayalperver bir kalbe malik olan çocuk tedricen yurdundan soğur ve dışarıda fena âdetler peyda eder. Anası babası yalnız kendisini tenbelliğinden dolayı şiddetle tekdir ederler ve kendilerinden büsbütün uzaklaştırırlar. Bir gün ona beddua edecekler, öyle bir evlâda malik olmak talisizliğinden bütün akraba ve al.baplarına şikâyet edecekler fakat onun sukutunda kendi mes'uliyetleri olduğu hatırlarına gelmeyecek.

Çocuğun hassasiyeti üzerinde en ziyade tesir icra eden aile muhitidir. Her çocuk dünyaya hususi istidatlar ile gelir. Bunların tenmiyesi ve fena temayüllerin önü alınması ebeveynin elindedir. Pek şiddetli bir terbiye ise bütün fıtrî istidatları ezerek döndürebilir ve *müktesep bir seciye* arız olur, yani o çocuk ancak sun'î bir mahlûk olabilir.

(**Bir tashih:** Temmuz sayımızda Sovyet Birliğinde kadınların hayat ve hukuku hakkındaki makaleyi Seniha Sami H. terceme etmemiştir. Makale Y. K. tarafından terceme olunmuştur.)

GENÇ YAZI TECRÜBELERİ

İLK VATAN DUYGUSU

Ben küçüktüm. Muharebe varmış ve biz muhacir olmuş, Trabzondan Samsuna kaçmışız. Aradan dört sene geçmişti; bir gün bir kaç İngiliz zırhlısı gelmiş ve demir atmadan top atmaya başlamıştı. Biz de — herkes gibi — Kara Samsuna kaçmış, büyük bir hendeğin içine girmiştik; sağıma ve soluma bakıyordum, hep bizim gibi insan dolu idi; ekserisi kadın ve çocuk olan insanlar. Toplar uğulduyordu, hava çok sıcaktı, terliyorduk, toprak ter kokuyordu. Zırhlılar nihayet gitmiş, biz de — bir daha gelemezlermiş gibi — evlerimize dönmüştük. Ben babama — çocuklara has olan merak ve tecessüsle — soruyordum: Bunlar kimdi? Niçin gelmişlilerdi? Ne istiyorlardı? ve suallerime kâfi cevap almış, haklarında epey malûmat edinmiştim. Şimdiye kadar sokaklarda görüp yalnız "Asker" "Zabit" diyip geçtiğimiz haki elbiselilerin ne işe yaradıklarını da öğrenmiştim.

"Vatan" demek tehlikede idi! "Vatan" için — "Vatan"ı kurtarmak için — biz küçükler evlerimizde otururken can ve başlarile çalışanların var olduğunu artık biliyordum. İlk defa olarak, divarda asılı duran üç tarafı mavi, orta yeri kırmızı ve üzerinde siyah noktalar bulunan o "Türkiye haritası" dedikleri şeyin kıymetini, manasını anlayordum. Ona bakıyordum ve baktıkça cisimleniyor, kâğıt harita kabartma oluyor ve üç tarafındaki maviliklerden kırmızı âlevler çıkıyor, uzanıyor, eriyor ve yine uzanıyordu.

***

Ben çocukken hiç sokağa çıkmaz, pençereden sokakta "Sıçan uçurtması" uçuran, aşık, zıpzıp oynayan, koşan bağıran çocuklara bakardım; annem" — Sen kızmısın, derdi, çık sen de oynasana." Fakat ben mümkün değil çıkmazdım. Bir arkadaşım vardı, bize gelirdi ve ikimiz sokaklarda çocuklar kıyametler kopardıkları esnada bizim evin büyük sofasında otururr oynardık. Oyunumuz — hemen her vakit — "Kayık ve Şehir" oyunu idi. Arkadaşım benden bir az büyük olduğundan kâğıttan kayıklarımızı o yapardı, ben beceremezdim. Orta yere bir büyük tas, tepsi veya leğen alıp içine su doldurur ve orada kayıkları yüzdürürdük. Bazan fazla üfler, fırtına koparır kayıkları batırırdık. Biraz sonra ben önümdeki kabın kendi tarafıma düşen kısmını "Türkiye" yapar ve bu kayıkları da düşman zırhlılarına benzetirdim. Bunlar **bum bum** diye top ata ata gelirdi, top atar, giderlerdi.

Sonra, evet, bunlar bir kaç defa gelip gittikten sonra bir daha gelişlerinde küçük parmaklarımı sıkar, elimi yumruk yapar ve bu kayıkların her birisine birer yumruk çalardım, etrafa dağılan sularla sofa ıslanır, fakat kayıkların da hayrı kalmazdı. Arkadaşım köşesinden: — Ne yaptın? sen delimisin? derdi; ben ona neye yaptığımı söylemez, içimden "Budala, onlar düşmandı, Vatan düşmanı; ben Vatanı kurtarmak için batırdım onları" der gülerdim.

Ertesi gün o suratını asar: — Bak bu gün de yapıyorum kayıkları, fakat sonunda batırmayacaksın, ha! derdi. Ben peki, der, teminat verir, fakat en sonunda yine sularla sofa ıslanmış, yüzüm kıp kırmızı, sağ elimin yumruğundan sular sızarken kayıklar pestil olmuş bir halde, oyundan kalkardım. İşte bende ilk "Vatan" duygusu böyle başlamıştı.

ŞEFİK

Sen nesin

Bir nayın o füsünkâr, muhrik bestelerinden,
En ilâhi hazlarla yaratılmış gibisin..
Saz benizli sihrine özenmişmidir sesin,
Ki gönülden gönüle akıyor ta derinden!...

İlâhiler, mesteden gözlerine nur olmuş,
En hazin örpermeler sarmış bakışlarını;
Zambak rengi tenine, en mukaddes kahrını
Çektiğin bir günahın istirabı oyulmuş!...

Hayır, anlatamadım.. Nasıl anlatırımya!
Ben ki bu derin vecdin başı dönen gavsiyim;
Şuursuz hislerimin zavallı bir sesiyim,
Onu ben anlamadım.. Nasıl anlatırımya...

A. Nazmi

Deniz de tulû..

Yağ fitilmi kalmadı gökteki ışıklarda?
Neden gördü o dağın saçları bir parça ak?
Denize bir vücutmu atıldı yarı çıplak,
Dağıldı altın saçlar gümüşlenmiş sularda?

Açtı kirpiklerini önümde bir yeşil göz,
Bir nefes vücudunu titretti yavaş, yavaş,
Güneş bu atlas göyse eyilen bir altın baş,
Dalgalar aşıkına söylenmiş bir hisli söz.

Bir elmas göz resmeder aşkı bir cam vücuda,
Böyle dinlerse eğer gönlünün bir ucu da
Böyle okur sevdayı çarpan dalgalarından;
Dün akşamdı, kanları bu denizin göysüne
Bir köy ışığı gibi uzakta söne söne,
Aktı, aktı güneşin kesilmiş damarından.

Salâhattin Edip

SPOR KLÜPLERİMİZİN TARİHÇESİ

Istanbul Spor Klübü

M. SAMİ

Bu gençlik ve heyecan yuvası yurdu ve onun teessüs esbabını yazarken, Türk gençliğinin yüksek kudret ve kuvveti karşısında samimî bir ihtiram duyamemek kabilmidir?

İstanbul Spor Klübü bugün spor muhitinde gördüğümüz klüplerin en genci ve en muvaffakiyetlisidir. Türk çocuklarının toplaşıp kaynaştığı bu yurdun en büyük kıymet ve rüchaniyeti, onun Cumhuriyet rejiminin, gençliğin ruhunda kaynaştırdığı yüksek heyecan ve kudretin ifadesi olmasındadır. Denebilir ki bu yurt Türk çocuğunun yaratıcı kudretlerinin tahrik ve teşvik görerek ortaya koyduğu büyük bir eserdir. Orası bir nur ve irfan yuvasının yüksek heyecanlarının mihrakıdır.

Birinci takım oyuncuları

Gençliğin azmüiradesinin yüksek tecellisini bu yurdun teessüsünde bariz bir şekilde müşahede ediyoruz. İstanbul lisesinin münevver ve sporcu evlâtları kardeşleri olan Galatasaraylılar gibi mektep haricinde kendileri için bir spor yurdu tesisini, mektepteki derin samimiyet ve muhabbetin temadisini esas ittihaz ederek bu şerefli yurdu teşkil etmişlerdir.

Klüp İstanbul lisesi mezun ve müdavimleri ile orasını sevenlerin mecmuudur. Bu feyiz ve ilim yuvasının binleri tecavüz eden münevver evlâtları burada toplanmıştır. Her biri birer klübe ve yurda dağılan, hattâ herbiri bir yurt ve klüp tesis eden bu gençler bütün bu başarıcı kudretlerini cemetmişler ve burada toplanmışlardır.

Klübün müessisleri arasında müdürler, muallimler, hayatta muvaffak olmuş gençler, mezunlar, müdavimler ve muhipler vardır. Klübü ilk tesis edenler, elli kişidir. Bu münevver zümre arasında sabık müdür Besim, halen mektebin muavini ve Rıyaziye hocası sabık beden terbiyesi muallimi Oymak Beyi İhsan, şimdi Feyziati rıyaziye hocası olan Şerif; muallim Baha ve Hüseyin Avni Beylerle mezunlardan eski sporcu Kemal Halim Bey mevcuttur.

Teşebbüsü ihsan ve Kemal Halim Beyler yapmıştı. Ve ilk hamlede bu hayırlı teşebbüs büyük rağbet ve alâka tevlit etmiş ve bu vesiyle bütün İstanbul Sultanisi ve liseler gençlerini kuvvetli bir mıknatısiyet ve cazibe ile cemetmiştir.

Klübün tesisi 1926 tarih senesine isabet eder. Dikkat edilirse diğer bazı klüplerimiz gibi, teessüs sebeplerini hazırlayan ne İsveç ne de Alman jimnastikleri ve onun yıpranmış tesiratıdır. Burada

gençleri tahrik eden amil genç Cumhuriyetin genç ruhlarda tevlit ettiği yüksek ve ictimaî heyecan ve spor mefhumunun asil ve toplayıcı kudretidir. Asrın modern ve ictimaî telekkilerini besliyen spor denilebilir ki bu klübü gençliğe hediye etmekle kendisinden beklenen en kıymetli muhassalayı vermiştir.

İstanbul-Spor, İzmir stadında

Klüp 1926 da esasen faaliyeti durmuş olan İstanbul terbiyeibedeniye yurdunu istihlafen Türkiye İdman Cemiyetleri ittifakına dahilolmuş ve ilk mesaisine başlamıştır. 26-27 senesi lik maçlarının ikinci kümesine dahil olan klüp daha birinci senesinde bu muntazam ve samimî mesai ve yerleşmenin semeresini vermiş ve futbol takımı ikinci küme de şampiyon olmuştur. Terfi musabakası unvanı altında birinci kümeden çıkarılacak takımla karşılaşması ve birinci kümeye geçmesi tensibedilen takım bazı sebepler dolayısiyle buna erişmemiş 27-28 senesinde de ikinci kümede oynamış ve yine şampiyon olmuştur.

Birinci küme sonuncusu olan Süleymaniye ile yaptığı müteakıp dört musabakadan sonra birinci kümeye dahil olarak pek kısa zamanda gayesine vasıl olmuştur. 30-31 senesinde ikinci devrede Fenerbahçeyi maglup ederek şerefli bir zafer idraketmiş, Galatasaray ve Beşiktaş ilede berabere kalarak bütün memleket spor efkârıumumiyesini kendisine celbetmiştir.

Ciddi ve müttehit bir mesainin bu yüksek semeresini iktitaf eden gençler müzaaf bir mesai ile çalışmağa başlamışlar ve nihayet 1931 - 1932 senesi müsabakalarında İstanbul şampiyonu olmak suretile en yüksek ideale vasıl olmuşlardır. Fener ve Galatasarayın bulunmadığı bu müsabakalarda hem Halk Fırkasının vazettiği şildi hem de İstanbol mıntakası birinciliği unvanını kazanmışlardır.

Futboldan başka atletizm, voleybol, basketbol'e de ehemmiyet vererek bu sahalarda da yüksek kabiliyet ve intizam göstermişlerdir.

Halen İstanbul lisesi müdiri olan Celâl Ferdi Beyin klübe karşı gösterdiği alâka ve yardım pek kıymetlidir. İhsan Beyin gerek yurdun tesisinde ve gerek devamı-mesai ve muvaffakıyetteki rolü pek büyüktür. Esasen mektebin beden terbiyesi hocası ve oymak beyi olan İhsan Bey senelerden beri bu müessesenin bu sahadaki taali ve inkişafına vakfı-vücut etmiştir. Bu sevimli muallim bütün sporcular ve talebe tarafından ağabey lağabile anılır. Bir mürebbi için bundan büyük bir paye ve vasıf olabilir mi?

İhsan Beyin kıymetli talebe ve izcilerinden Emin Beyin Klübün idare ve temsil işlerindeki kıymetli mesaisi bilhassa kaydı şayandır. Bu genç adeta kendisini yetiştiren bu irfan yuvasına hayatını vakfetmiştir. Temsillerde, müsabakalarda izci geçit resimlerinde, idarede, hulâsa her şeyde en faal ve müessir hizmeti ifa etmektedir.

İkinci fakım oyuncuları

Klübün atletizm işlerinde izci Tahir Bey en kıymetli bir uzuvdur.

Bütün azaları sporcu olan bu yurtta herkes en büyük bir feragatle klüple

Küçüklerin takımı

rinin taali ve inkişafına hadimdir. Klüp futbol âlemimize kıymetli ve zinde geçenler hediye etmiştir. Sahada takdirle seyrettiğimiz. Salâhattin, kaleci Kemal Hasan, Sabih, Salâhettin, Aziz, kaptan Samih bu kıymetli klübün yetiştirdiği gençlerdir.

Siyah sarı formaları ile bize en kısa zamanda ideal bir spor mesaisi gösteren bu temiz memleket evlatlarını tebrik ederiz.

Onların bu samimi ve temiz mesai ve kaynaşma ile memleket sporunda muvaffak olmalarını can ve gönülden dileriz. *M. Sami*

Miralay Chabert

(Baş tarafı 33 cü sahifede)

bir nikâh akdine ve doğum kayıtlarına karşı ayaklandığım zaman hepsi, tabiatlerine göre ya bir zavallıyı başımızdan savmak için almasını bildiğimiz soğuk nezaket tavriyle, yahut bir maceraperest veya deliye çattıklarını zannederek insanlar gibi kabaca beni istiskal ettiler. Bir zaman ölüler altında gömülmüştüm, fakat şimdi canlı insanlar, âkitler, vakalar, beni tekrar toprağa sokmak isteyen bütün cemiyetin altında gömülüyüm!

Derville:

— Mösyö, lûtfen devam ediniz, dedi.

Zavallı ihtiyar, genç adamın elini tutarak:

— *Lutfen,* diye haykırdı, bu ne zamandanberi işittiğim ilk nezaket kelimesidir.

Miralay ağladı. Minnet hisleri sesini boğdu. Bu bakışta, tavırlarda ve hattâ sükûtta mevcut nufuz edici ve tarifi imkânsız belâgat Derville'i bütün bütün ikna etti ve ona çok dokundu.

Müşterisine:

— Dinleyin, Mösyö, dedi, bu akşam oyunda üç yüz frank kazandın; bu paranın yarısını bir insanı mesut etmek için pek âlâ kullanabilirim. Bahsettiğiniz vesikaları size tedarik etmek için lâzım gelen takibat ve teşebbüsata başlayacağım, ve bunlar gelinceye kadar size günde beş frank, yüz metelik vereceğim. Siz hakikaten Miralay Chabert iseniz servetini kazanmak mecburiyetinde olan bir gence ödünç verdiği paranın ehemmiyetsizliğini mazur görmesini bileceksiniz. Devam ediniz.

(Bitmedi)

Mevsim Modaları

İpekişin Kumaşları
Yalnız Türkiyede değil
Bütün Cihanda Modalara
Hakim Olmağa Lâyık
Nefis san'at Eserleridir.

Parisin en son modalarından alınan bu dört modele yerli bir çok krepler uygun gelir. Bilhassa İpekişin dört **hususî krepleri** Parisin en nefis kumaşlarından daha mükemmeldir.

1) Bu zarif kır ve seyahat elbisesine İpekişin *Jretonu* tavsiyeye şayandır.

2) Bu şehir elbisesine İpekişin iki nefis kumaşı uyar: Primver, Lepto. Her ikisi son derece yumuşak, düşük ve sağlamdır.

3) Nefasetin bütün meziyetlerini cami olan Krep Keriman mevsimin en ziyade beğenilen kumaşıdır. Bu güzel ziyaret elbisesine son derece uyar.

[Lûtfen alttaki sahifeye bakınız]

BÜYÜK TUALETLER

Bu elbiselere de yerli kumaşları ve hususile İPEKİŞ in nefis kumaşlarını tavsiye ederiz.

5

6

4) İpekişin Lidolla namını verdiği *diyagonal* kumaşı Parisin bu en zarif modeline ayrı ve büyük bir kıymet verir.

5) Bu modeli İpekişin **krep sateni** ve **primveri** gayet uyar. Bu kumaşlar gayet sağlamdır ve yıkanabilir.

6) **Podanj** (Melâike teni) ; İpekişin bu hususî

san'at eseri mevsimin en ziyade rağbet gören kumaşıdır. Tuşesi, isminin uyandırdığı hayal ile karışarak hakikaten melek tenini hatırlatır.

7) Kalınca ipekliler buna uygundur.

İpekişin krep sateni tavsiyeye lâyıktır, çünkü bütün meziyetlerile beraber yıkanabilir de.

8) Bu modele kalınca ipeklile uyar. Alt kısmı için İpekişin **krep ekla** ismindeki hususî kumaşı gayet muvafıktır. Üst kısmı (buluzu) için de yine İpekişin Krep M'zenni tavsiye ederiz.

9) Kalınca ipeklilerden yapılır. İpekişin Krep Lepto'su bu modele ayrı bir güzellik verir.

10) Bu zarif tuvalete İpekişin 21 numaralı Krep Birmanı şayanı tavsiyedir. Bu kumaş büyük bir rağbet kazanmıştır; yumuşaklığı emsalsizdir.

11) Kalın İpeklilerden olur. İpekişin 22 numaralı Krep Mongolunu bu model için tavsiye ederiz. Son derece düşük, yumuşak, ağır ve sağlam bir kumaştır.

Mütevazı aşinalardan

Mısır Buğdaycı

Kerim Efendi

— 32 inci sahifeden devam —

ediyordum. Adam akıllı çökmüş yüzü senelerin çetelesi haline girmişti... her geçen senenin bu çetelede bir izi, bir çizgisi vardı... Kerim Efendi benim dikkatli dikkatli baktığımı görünce çelebi zekâsile düşündüklerimi kestirdi:

— Çokmu çökmüşüm?..

— Pek o kadar değil.. amma ...

Sanki kendisini değil de beni teselli ediyor gibi omuzlarını kaldırdı:

— Ehhh.. ama dedi.. ses yine o ses-.. ben ihtiyarladım ama o ihtiyarlamadı...

Bunu söylerken mahallenin karanlığına doğru döndü:

"Hilâl doğar olur ay„
"Kar beyaz mısı buğday„
"Yüz paraya al bir tabak„
"Otur da ye keyfine bak„
"Haniyaaa.. gevrecik„

Bu seste halinden memnun hattâ bir adamın tonu vardı.

Hikmat Feridun

Karımın On Kusuru

Yazan: Yüzüne karşı söyliyemiyen

MESUT BİR KOCA

— 13 üncü sahifeden devam —

Altı: Acaba kadınlar niçin her üç ayda bir evde eşyanın yerini değiştirirler? bunda herhalde bir hikmet olmalı. Fakat bu hikmete benim aklım ermiyor! birkere yerleştirilmiş eşyanın yerini degiştirmekte ne mana var? orta masanın, ayaklı lambanın, iskemlelerin yerlerini öğrendiniz. Artık ayağınız da alıştı... Bir yere çarpmadan yürüyebiliyorsunuz... Tam bu sırada, bir akşam, eve geliyorsunuz. Bir de ne görseniz?... Bütün eşya yerini değiştirivermiş... Haydi artık işiniz yoksa eşyanın yeni yerlerini öğrenin!

Acaba karım şu huyundan da vazgeçemezmi?

Yedi: karımın "yemek kitabi" ile başı pek hoş. Her gün kitaptan yeni yeni yemekler öğreniyor ve derhal mutfakta tatbikata geçiyor. Bana kalırsa bu da pek iyi bir âdet almasa gerek... Çünkü mutfak herhalde tahariyat laboratuvrı değildir. Midemin de tecrübe tahtası olmadığı gibi...

Sekiz: Karımda son zamanlarda bir „biriç" merakıdır başladı. Ayıp değil ya... Ben de bundan hoşlanmıyorum!

Dokuz: Karım çarşıya giderken mutlaka beni de beraber götürmek ister. Dükkân dükkân dolaşırız. Karım, sorarsanız, benim hüsnüintihabimdan istifade etmek istediğini söyler. Halbuki hayatta hüsnüintihabımdan kendim istifade edemedim ki başkasını müstefit edebileyim... Neticede avara bir halde dolaşmaktan ben sersem olurum ve intihap işi nasılduğu gibi karımın üstünde kalır!

On: Çalışmanen karımın bana modadan, yaptıracağı yeni elbiselerden, daha buna benzer şeylerden bahsetmesine tahammül edemem. Aksi gibi, karım da bana bunları anlatmak için elime bir kitap almamı bekler!

İşte karımın on kusuru...

Klasik bir şaheser

Alis"in sergüzeştleri

Göz yaşlarından peyda olan Göl

— 35 inci sahifeden devam —

sahibi bir çifçidir, anlıyor musunuz; methini ondan dinlemeli, o kadar beğeniyor ki yüz altın liraya almış! Sahibinin dediğine göre muzir hayvan bırakmazmış, sıçan mıçan hepsini... — Ay çocuklar! Yine baltayı taşa vurduk, galiba!„

Alis böyle haykırdı, çünkü fare var kuvvetiyle yüzerek ondan uzaklaşıyor ve çırpınışiyle gölde âdeta fırtına koparıyordu. Alis şimdi onu yumuşak bir sesle çağırmağa başladı:

" Sevgili fare! Geri gel yanıma, ve emin ol, madem ki sevmiyorsunuz, bir daha kedi köpek lâfını etmeyiz.„

Fare bunu işidince ondan tarafa döndü ve daha yavaş yüzmeye başladı. Yüzü sap sarı kesilmişti (hırsından, diye düşünmüştü Alis), ve yavaş, titrek bir sesle dedi ki:

"Kenara çıkalım, orada sana hikâyemi anlatırım, kedilere köpeklere olan düşmanlığımın sebebini anlarsın.„

Sahile dönmenin tam zamanı gelmişti, çünkü göl, içine düşen kuşlar ve diğer hayvanlarla dolmuştu: Oraya bir Ördekle bir Dudu, bir Papağanla bir Yavru Kartal ve daha bir çok acayip mahlûkat vardı. Alis öne düştü ve bütün kafile sahile doğru yürüdü.

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Baş Muharrir: **AHMET CEVAT**

Adres: *Dilsizzade Hanı, No. 1-2*

Telefon: *24118 - Posta kutusu: 708*

Muhit'e abone olmak şartları

	Türkiye için	Ec. memleketler için
Seneliği	240 K.	3 Dolar
Altı aylığı	120 K.	1 ½ »

Muhterem okuyucularımıza

Dört seneden beri yalnız okuyucularının yüksek menfaatlerini düşünerek çıkan **Muhit** yeni ve büyük bir fedakârlığa karar veriyor: Fiatını **50** kuruştan **20** ye indiriyor. Buna mukabil sahifelerinde **80** den **48** e azalıyorsada fiat tenzilâtının nisbeti çok yüksek: *Yüzde 60 tır.*

Sahifelerin azaltılması ancak *Yüzde 40 tır.*

Halbuki üç renkli kapağını, renkli illustrasyonlarını değiştirmedikten başka yazılarını da daha ziyade teksif etmeğe gayret etmektedir. Moda patronları da eskisi gibi meccani olarak takdim edilecektir. Böylece bu yeni fedakârlıktan okuyucunun istifadesi *Yüzde 40* nisbetine çıkmaktadır.

Bu fedakârlığa katlanmamıza abonelerimizden gördüğümüz büyük rağbet ve diğer okuyucularımızdan Aldığımız bazı mektuplar sebep olmuştur. Son aylarda abonelere verdiğimiz hediyeler ve yaptığımız tenzilât üzerine mikdarları 3 misil derecesinde arttı. Diğer abone olamıyan okuyucular ise haklı olarak şikâyete başladılar.

Hakikaten Haziran'dan beri maaşlardan kesilmeğe başlıyan muvazene vergisi okuyucuların en büyük kısmını çok sevdiklerimecmualarına 50 kuruş verememek zarureti altına koydu. Bunun için **Muhit'i** her keseye uygun bir fiatta çıkarmak mübrem bir ihtiyac oldu.

Bu yeni tenzilâttan abonelerimiz aslâ ziyan etmiyecektir; çünkü matlupları tamamile hesap edilerek ona göre abone müddetleri uzatılacaktır.

Bu fevkalade tenzilât "**Muhit**"**in** son fedakârlığı olmıyacaktır:

Okuyucuları üç misli artarsa fiatını **15** kuruşa indirmek ve ayda iki defa çıkmak imkânı hasıl olacaktır. O zaman ayda iki defa verilecek olan on beşer kuruşa mukabil yüz dört sahifelik mecmua, enfes ve üç renkli kapağı, iki renkli illustrasyonlarile alınabilecektir.

Okuyucularımız yakında, "Muhit„ lerini bu fevkalade şerait altında ve daha mükemmel bir nefasette okumak isterlerse mecmuayı bildiklerine tavsiye etmeyi ihmal etmemelidirler. **Her okuyucu iki, üç, dört... okuyucu daha bulacak olursa Muhit 1933 senesi İkinci Kânundan itibaren yine 48 sahife olarak, nefisliğine ve mükemmelliğine hiç bir noksan getirmeksizin 15 kuruşa ve ayda iki defa çıkabilecektir.**

Fihrist

Memlekete dair — Sahifeler

Türk gelinine temennilerim (Ahmet Cevat) 1
Dünya güzeli Keriman Ece'nin resimleri 5,31

İlmî sahifeler:

Cümhuriyet mürebbisi önünde Tarih tedrisi (Müderris İsmail Hakkı) 29

Edebiyat, sanat, lisan:

Onlar ve Biz (Cenab Şahabettin) 6
Büyük Türk şairi Tevfik Fikret'e dair (İsmail Hikmet) 20
Lisan ve kitap (Halit Ziya Uşşakîzade) 22

Hikâye, tiyatro, seyahat:

Onu beklerken (Halit Ziya Uuşakîzade) 2
Şu kız (1) (İngilizceden: Seniha Sami) 8
Karımın on kusuru (Kâmran Şerif) (2) 12
Meteden parçalar (Yaşar Nabi) 14
Bir romancının romanı (Yaşar Nabi) 17
Lokantada bir tesadüf (Stendhal) 28
Alis"in sergüzeştleri (LeWis Karoll-Ahmet Cevat) 35

Tefrika:

Hüsün ve Aşk (Şeh Galip) 24
Miralay Şaber (Balzak) 33

Şiirler ve nesirler:

Odamda sükût (Cahit Sıtkı) 19
Gece yarısından sonra mısralar (Emin Halil) 19
Mısır buğdaycı Kerim Efendi (Hikmet Feridun) 32
Sen nesin 40
Denizde tulû 40
İlk vatan duygusu 40

Spor:

İstanbul spor klübü (M. Sami) 41

Kadın sahifeleri:

Ebeveyin terbiyesi (3) 38
Mevsim modaları 44

Müteferrik:

İspanyol tabloları 16
Muhterem okuyucularımıza, ve Fihrist 48

(1) God Housekeping (2) Pictorial Magazine (3) Parentes Magazine

Reklam Matbaası Ankara, caddesi, Reşit Ef. H. No 13.